

Voorbereiden?

We zoeken het liever zelf uit!

Een kwalitatief onderzoek naar de motieven van (aanstaande) ouders om wel of niet deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu

6 JUNI 2017

DEZE SCRIPTIE IS OPENBAAR

Ester Doorlag

2325772

In opdracht van: **Ouderteam.nu** - Lectoraat Ouderschap & Ouderbegeleiding - Hogeschool Leiden

Voorbereiden? We zoeken het liever zelf uit!

Een kwalitatief onderzoek naar de motieven van (aanstaande) ouders om wel of niet deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu.

Student en instituut: Ester Doorlag, Toegepaste Psychologie

Studentnummer: 2325772

Datum en Plaats: 07-06-2017, Utrecht

Opdrachtgever: Ouderteam.nu, te Leiden

Begeleidend docent: Björn Smeets

Eerste assessor: Manon Krabbenborg

Begeleider namens opdrachtgever: Merel van Grimbergen

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt de scriptie Voorbereiden? We doen het liever zelf! Dit afstudeeronderzoek is in het kader van de afronding van de opleiding Toegepaste Psychologie uitgevoerd. Het onderzoek is in de periode van februari 2017 tot en met juni 2017 uitgevoerd in opdracht van Ouderteam.nu, wat een door het Lectoraat Ouderschap & Ouderbegeleiding van de Hogeschool Leiden is ontwikkeld. Samen met mijn begeleidster Merel van Grimbergen, die overlegd heeft met de lector Caroline Gravensteijn is er een passende onderzoeksvraag opgesteld, die aansluitend is op de adviesbehoefte van Ouderteam.nu.

Graag wil ik Merel van Grimbergen bedanken voor haar begeleiding tijdens het uitvoeren van het onderzoek en bedank ik mijn procesbegeleider Björn Smeets voor de ondersteuning tijdens mijn eigen leerproces. Daarnaast wil ik mijn assessor Manon Krabbenborg bedanken voor de gegeven feedback en de begeleiding tijdens de Werkplaatsen.

Tot slot wil ik mijn familie en vriend bedanken. Zij hebben mij geholpen waar nodig en de mogelijkheden dat toelieten en hebben er mede voor gezorgd dat ik dit onderzoek met succes heb af kunnen ronden.

Met vriendelijke groet,

Ester Doorlag

6 juni 2017

Utrecht

Samenvatting

Ouderteam.nu heeft een programma ontwikkeld, op basis van het Amerikaanse programma Family Foundations. Dit programma is bedoeld voor (aanstaande) ouders die in verwachting zijn van een kind. Het programma richt zich op het versterken van de partnerrelatie. Er zijn echter weinig ouders die deel willen nemen aan het onderzoek wat een probleem is voor Ouderteam.nu omdat het programma op deze manier niet effectief bewezen kan worden. Het doel van dit onderzoek is om erachter te komen wat een rol speelt bij de motivatie van (aanstaande) ouders die tussen de 20^e en de 30^e week van de zwangerschap zijn, om wel of niet deel te nemen aan het programma van Ouderteam.nu, om met de hieruit volgende resultaten Ouderteam.nu van advies te kunnen voorzien over hoe meer ouders bereid te krijgen tot deelname.

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksmethode waarin semigestructureerde interviews zijn afgenomen bij in totaal 11 verschillende respondenten. Er hebben vier mannen en zeven vrouwen deelgenomen, waaronder zich vier stellen bevonden. Vier respondenten nemen deel aan het programma van Ouderteam.nu en zeven deelnemers kenden het programma nog niet voor afname van het interview. Alle geïnterviewde respondenten bevonden zich op het moment dat het interview plaatsvond tussen de 16^e en 34^e week van de zwangerschap.

Uit de resultaten van het onderzoek kwam naar voren dat er diverse factoren een rol spelen in de motivatie van (aanstaande) ouders. Zo blijken tijd, de mening van de partner en het samen kunnen volgen van het programma van invloed te zijn. Deze factoren blijken echter alleen een rol te spelen op het moment dat ouders twijfelen en er weinig sprake is van intrinsieke motivatie tot deelname. Wel blijken de verwachte opbrengsten een rol te spelen. Wanneer zij denken dat het volgen van het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu hen iets op levert, neemt hun motivatie toe. Uit de resultaten komt echt verder naar voren dat ouder überhaupt weinig gemotiveerd zijn om deel te nemen aan het programma. Dit komt doordat ouders niet bezig zijn met het voorbereiden op het ouderschap en dit ook niet graag doen vanwege hun behoefte aan het zelf ontdekken van de periode na de geboorte van het kind. Daarnaast blijken de onderwerpen ouderschap en opvoeding erg gevoelig te zijn. Ouders willen absoluut niet dat iemand zich bemoeit met hun aanpak omtrent de opvoeding.

Op basis van deze bevindingen wordt aanbevolen om de (aanstaande) ouders goed te informeren over de opbrengsten die het volgen van het programma met zich mee brengt. Om meer ouders bereid te krijgen tot deelname is het daarnaast van belang dat Ouderteam.nu werkt aan haar imago, door duidelijk te maken dat het programma geen belerend karakter heeft. Eventueel vervolgonderzoek zou een longitudinaal onderzoek kunnen zijn om nog meer inzicht te krijgen in de motivatie van (aanstaande) ouders op verschillende momenten.

Inhoudsopgave

1.0	Inleiding	6
1.1	Opdrachtgever	6
1.2	Aanleiding	6
1.3	Probleemanalyse	7
1.4	Adviesvraag opdrachtgever	8
1.5	Doel- en vraagstelling	8
1.6	Doelgroep	8
1.7	Relevantie onderzoek	9
2.0	Theoretisch kader	10
2.1	De periode van de zwangerschap	10
2.2	Maatschappelijke verandering omtrent opvoeding	11
2.3	Van partnerschap naar ouderschap	12
2.4	Ouderschapscursus	13
2.5	Deelname ouderschapscursus	15
2.6	Deelname Ouderteam.nu	15
2.7	Opbrengsten voor veldonderzoek	16
3.0	Methode	17
3.1	Onderzoeksbenadering	17
3.2	Respondenten	17
3.3	Procedure	18
3.4	Meetinstrument	19
3.5	Data-analyse	20
4.0	Resultaten	21
4.1	Overgang zwangerschap	21
4.2	Ouderteam.nu	22
4.3	Invloed motivatie	24
4.3.1	Structureel	24
4.3.2	Attitude	25
4.3.3	Inhoud	26
4.4	Overige resultaten	28
5.0	Discussie	29
5.1	Conclusie	29
5.2	Kanttekeningen onderzoek	30
5.3	Aanbevelingen	31
5.3.1	Vervolgonderzoek	31
5.3.2	Aanbeveling voor advies	31
	Bibliografie	33
	Bijlages	37
	Bijlage I – Mail respondenten Ouderteam.nu	37
	Bijlage II – Vragenlijst	38

Bijlage III – Informatie Ouderteam.nu.....	40
Bijlage IV - Analyseplan.....	41
Voorbeeld coderen	41
Transcripten	42
Voorbeeld taxonomie.....	47
Voorbeeld gereduceerde taxonomie	48
Codeboom	49
Mindmap	50
Bijlage V - Ethische verantwoording.....	51

1.0 Inleiding

1.1 Opdrachtgever

Samen met de Augeo Foundation is de Hogeschool Leiden in 2011 het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding gestart (Augeo, 2011). Het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding van de Hogeschool Leiden besteedt aandacht aan onderzoek naar de betekenis van ouderschap voor ouders. Hiermee wil het lectoraat de kennis van ouderschap en de methodiek van ouderbegeleiding verdiepen en verder ontwikkelen (Hogeschool Leiden, z.d.). Momenteel zijn er binnen het lectoraat 6 verschillende projecten lopende (CJG, z.d.).

Eén van die projecten is het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding in samenwerking met de Pennsylvania State University gestart. Dit project is een onderzoek naar de samenwerkingsrelatie van ouders. Voor dit onderzoek is het programma Ouderteam.nu opgezet. Dit betreft een preventief psycho-educatief programma voor aanstaande ouders en ouders die al een of meerdere kinderen hebben, dat zich richt op de samenwerkingsrelatie tussen partners in de overgang van partnerschap naar ouderschap.

Dit programma is gebaseerd op het programma Family Foundations (Feinberg & Kan, 2008; Feinberg et al, 2009) dat afkomstig is uit Amerika. Family Foundations is een bewezen effectieve interventie die positieve korte en lange termijneffecten liet zien bij zowel ouders als de kinderen op het gebied van de partnerrelatie, het ouderlijk welzijn, de oudervaardigheden en het welzijn van het kind (Feinberg & Kan, 2008; Feinberg et al, 2009). Ouderteam.nu heeft het Amerikaanse programma vertaald en passend gemaakt voor de Nederlandse situatie en wil nu onderzoeken of het programma ook in Nederland deze positieve effecten laat zien (GeZZOnd, 2016).

1.2 Aanleiding

Het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding is een onderzoek gestart naar de effecten van het programma Ouderteam.nu. Voor dit onderzoek wordt er een pilot gedraaid van het ouderschapsprogramma. Ouders die meedoen aan de pilot van het ouderschapsprogramma worden bevraagd en geïnterviewd en bij een aantal gezinnen worden ook de kinderen geobserveerd. Met deze gegevens kunnen zij zien wat de effecten zijn van het ouderschapsprogramma op zowel de ouders als op de kinderen. Echter merken medewerkers van Ouderteam.nu tijdens de werving van deelnemers voor het onderzoek, dat er weinig ouders zijn die zich aanmelden voor de cursus. Het lectoraat zou graag het aantal deelnemende ouderparen willen vergroten. Hiervoor zouden zij meer kennis willen hebben over hoe ze ouders bereid krijgen om deel te nemen aan het ouderschapsprogramma.

1.3 Probleemanalyse

Over opvoedcursussen voor ouders is eind vorige jaar veel verschenen in het nieuws (Trouw, 2016; NOS, 2016). Het is een onderwerp waar veel over gesproken en nagedacht wordt. Vooral wordt er gesproken over een eventuele verplichte opvoedcursus die aanstaande ouders zouden moeten volgen om ervoor te zorgen dat er minder problemen tijdens de opvoeding ontstaan die negatieve effecten hebben op het kind. Ook wordt er gesproken over het ouderschap dat vaak onderschat wordt en dat veel ouders veel baat zouden hebben bij een aantal handige tools die inzetbaar zijn bij het opvoeden van het kind.

Uit onderzoek blijkt dat de tevredenheid over de partnerrelatie na het krijgen van een kind ernstig verminderd (Pouwels, 2011). Hierdoor gaan er veel ouders uit elkaar als er al kinderen in het spel zijn, wat voor kinderen veel negatieve gevolgen heeft (Spruijt & Kosmos, 2014).

Om deze gevolgen te voorkomen is er in Amerika een ouderschapsprogramma opgezet die als doel heeft om de partnerrelatie te versterken al vorens het kind geboren wordt. Het lectoraat van Ouderschap en Ouderbegeleiding heeft dit programma naar Nederland gehaald en doet nu onderzoek naar de effecten van deze ouderschapskursus in Nederland door middel van het uitvoeren van een pilot. Hiervoor hebben ze het programma Ouderteam.nu opgezet. Uiteindelijk willen de werknemers van Ouderteam.nu het ouderschapsprogramma aan gaan bieden aan een groot bereik (aanstaande) ouders. Echter lopen zij er tegenaan dat er niet veel ouders deel willen nemen aan het ouderschapsprogramma.

Dat er niet veel ouders deel willen nemen aan het ouderschapsprogramma is ten eerste een probleem omdat hierdoor de onderzoeksresultaten minder betrouwbaar worden en de cursus hierdoor niet bewezen effectief kan worden verklaard. Ten tweede is dit een probleem omdat Ouderteam.nu na het onderzoek het ouderschapsprogramma aan zou willen bieden aan meerdere ouders via organisaties of instanties die iets met de geboorte van het kind te maken hebben. Om dit waar te maken is het nodig dat zowel de cursus bewezen effectief is als dat er genoeg ouders zijn die interesse hebben in het ouderschapsprogramma.

Dit is een probleem voor het lectoraat Ouderschap & Ouderbegeleiding omdat ze hun doelen binnen het project Ouderteam.nu niet kunnen behalen en het project vast kan lopen als er te weinig deelnemers zijn voor het ouderschapsprogramma. Een mogelijke oorzaak van het probleem is dat het ouderschapsprogramma niet goed aansluit bij de behoeftes van de ouders. Dit zou kunnen gaan om de inhoud van het programma wat de ouders niet aanspreekt, de manier waarop de ouders benaderd worden of dat het lastig is voor de ouders om als stel deel te nemen aan de cursus omdat de vrouwen hier meer behoefte aan hebben dan mannen. Daarnaast zou het kunnen zijn dat de ouders geen weet hebben van het bestaan van het ouderschapsprogramma.

1.4 Adviesvraag opdrachtgever

Ouderteam.nu wil graag weten hoe ze meer ouders bereid krijgen om mee te doen aan het ouderschapsprogramma. Ze willen de cursus graag aanbieden aan het liefst alle aanstaande ouders maar merken dat het voor veel ouders een drempel is om mee te doen aan een ouderschaps cursus. Ze willen graag inzicht krijgen in wat ze eventueel anders zouden kunnen doen. Moeten ze de ouders op een andere manier benaderen? Op een ander moment? Of op een andere plek?

Samen met de opdrachtgever is er gekomen tot de volgende adviesvraag: *Hoe krijgen we ouders bereid om deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu?*

1.5 Doel- en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is om door middel van een verdieping in de doelgroep, meer te weten te komen over wat een rol speelt bij de motivatie van ouders om wel of niet deel te nemen aan een ouderschaps cursus. Hiermee kan uiteindelijk een advies uitgebracht worden over hoe het voor ouders aantrekkelijker gemaakt kan worden om deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu. Met dit advies kunnen de werknemers van Ouderteam.nu hun doel dat er meer ouders deel gaan nemen aan het ouderschapsprogramma behalen.

Om goed aan te sluiten bij de adviesvraag van de opdrachtgever en zo een helpend advies uit te brengen is er goed gekeken naar wat er nodig is om te weten te komen in het onderzoek. Om advies uit te kunnen brengen over hoe Ouderteam.nu meer ouders bereid kan krijgen om deel te nemen aan het ouderschapsprogramma is het nodig om te verkennen wat de keuze van de ouders om wel of niet deel te nemen beïnvloed. Als hier meer kennis over is kan er gekeken worden waar Ouderteam.nu op in kan spelen om zo beter aan te sluiten bij de wensen en behoeftes van de ouders. Op basis hiervan is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Wat speelt een rol bij de motivatie van (aanstaande) ouders die tussen de 20^e en 30^e week van de zwangerschap zijn, om wel of niet deel te willen nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu?

1.6 Doelgroep

Dit onderzoek richt zich op (aanstaande) ouders die in verwachting zijn van een kind en tussen de 20^e en 30^e week van de zwangerschap zijn. Hierbij gaat het zowel om ouders die in verwachting zijn van hun eerste kind als ouders die al een eerder kind hebben gekregen. De ouders doen als stel mee aan het ouderschapsprogramma, wat betekent dat zowel mannen als vrouwen tot deze doelgroep behoren. Alle deelnemers zullen boven de leeftijd van achttien jaar oud zijn, vanwege de leeftijdsgrens die gesteld wordt om deel te mogen nemen aan het ouderschapsprogramma.

1.7 Relevantie onderzoek

Door middel van dit onderzoek kunnen de professionals van Ouderteam.nu voorzien worden van nieuwe kennis. Deze kennis zal inzicht geven in het probleem waar nu tegenaan gelopen wordt, de te weinig aanmeldingen voor het ouderschapsprogramma. Daarnaast kunnen de professionals door middel van het advies wat gegeven wordt naar aanleiding van dit onderzoek, hun programma en/of manier van ouders benaderen aanpassen. Deze nieuwe kennis en advies over eventuele aanpassingen is relevant voor de professionals van Ouderteam.nu zelf. Zij kunnen hierdoor meer ouders werven voor het onderzoek en de eventuele daarop volgende ouderschapsprogramma's. Deze kennis en inzichten zijn daarnaast ook nuttig voor andere professionals. Zij kunnen kennis opdoen over het werven van ouders voor andere cursussen, trainingen of bijeenkomsten. Dat de professionals over deze kennis bezitten is daarnaast relevant voor alle ouders uit de maatschappij. Voor hen is het nuttig om het ouderschapsprogramma te volgen, wat het daarmee belangrijk maakt dat ze deelnemen aan de cursus. Om dit mogelijk te maken is de kennis van de professionals over hoe de ouders te werven belangrijk. Dat de ouders deel gaan nemen is weer belangrijk voor hun eigen kinderen, vanwege de betere opvoeding die zij zullen ontvangen van hun ouders. Dat is weer van belang voor de gehele maatschappij omdat een goede opvoeding leidt tot minder disfunctioneel gedrag van kinderen.

2.0 Theoretisch kader

2.1 De periode van de zwangerschap

Jaarlijks worden er rond de 170.000 kinderen geboren in Nederland (CBS, 2016), wat neer komt op een gemiddelde van 465 geboortes per dag (CBS, 2017). Dit houdt in dat er elk jaar ongeveer 300.000 mannen en vrouwen ouders worden. Het krijgen van een kind en daarbij het worden van een ouder brengt een hoop veranderingen met zich mee, voor zowel man als vrouw. Bij de vrouwen die in verwachting zijn van een kind vindt er een grote fysieke verandering plaats. Zo krijgen zij een dikke buik, grotere borsten en verandert de gehele hormoonhuishouding, voornamelijk onder invloed van de hormonen die in de placenta worden geproduceerd. Een aanzienlijk deel van de vrouwen zijn een gedeelte van de zwangerschap ziek vanwege de misselijkheid of het last hebben van andere zwangerschapskwaaltjes. Naast al deze fysieke veranderingen die plaats vinden, verandert er op emotioneel gebied ook veel als er een kind op komst is. Onder invloed van alle hormonen worden de emoties van de zwangere vrouwen versterkt (KNOV, 2008). Hierdoor reageren zij soms heftiger op bepaalde gebeurtenissen en kan lachen ineens overgaan in een huilpartij. Uit onderzoek van Berg & Wynne-Edwards (2001) en Edelstein et al. (2014) blijkt dat zelfs de mannen mee veranderen met de vrouwen tijdens hun zwangerschap. Er is aangetoond dat hun testosteron en cortisolgehalte daalt tijdens de zwangerschap van hun vrouw.

Alle veranderingen die een zwangerschap met zich mee brengt, kunnen zorgen voor het voelen van veel verschillende emoties. Gevoelens van intense liefde, blijdschap en trots tot bezorgdheid, verwarring en angst wisselen elkaar telkens af (KNOV, 2008). Gevoelens van stress en angst kunnen ontstaan door de grote verantwoordelijkheid die het zorgen voor een kind met zich mee brengt. Deze verantwoordelijkheid is door de jaren heen gegroeid door het gebruik van anticonceptie. Vanwege de mogelijkheid tot invloed hebben in het zwanger worden, wordt er meestal veel nagedacht over het willen krijgen van een kind of niet. Tijdens dit denkproces wordt er een bewuste keuze gemaakt waarin mensen kijken of deze keuze bijdraagt aan het eigen geluk en dat van het toekomstige kind (Frima, 2012). Omdat de mogelijkheid tot het maken van deze bewuste keuze er is, hebben ouders het gevoel dat als ze kiezen voor het krijgen van een kind, het dan ook allemaal goed moet gaan. Deze ervaren druk kan zorgen voor angstige gevoelens. Als vrouwen langere tijd last hebben van deze angstige gevoelens bestaat de kans dat zij last hebben van een prenatale depressie. Ongeveer 1 op de 20 vrouwen heeft last van depressieve of neerslachtige gevoelens tijdens de zwangerschap (Engels, 2005). Deze gevoelens kunnen weken tot zelfs enkele maanden aanwezig zijn. Als deze gevoelens nog langer aanhouden, tot na de zwangerschap of ontstaan na de geboorte van het kind is er sprake van een postnatale depressie. Ongeveer 15% van de zwangere vrouwen heeft hier last van (Frima, 2012).

De periode van zwangerschap en de geboorte van het kind wordt door mannen en vrouwen anders beleefd. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat vaders pas heel laat het besef hebben dat ze echt vader gaan worden (Longworth & Kingdon, 2010; Premberg et al., 2011). De meeste vaders voelen

zich pas verbonden met het kind als de geboorte plaats gevonden heeft, zij ervaren de geboorte daarbij als het begin van het vaderschap. Uit onderzoek van Basstanie et al. (2003) blijkt ook dat vaders een afstand voelen van de zwangerschap in vergelijking met hun vrouw. Dit gevoel is aanwezig vanwege de afwezigheid van de fysieke gewaarwordingen van de zwangerschap bij de man. Het gevoel van afstand wordt versterkt door de vaak op de vrouw gerichte hulp en ondersteuning. Vaders geven aan dat zij dit als hinderlijk ervaren. De rol van de vader is ook veranderd door de jaren heen. Tegenwoordig is de vader van het gezin niet meer nodig voor het overleven van de gezinsleden, maar is hij er meer voor het geven van emotionele steun aan de moeder tijdens de zwangerschap. Vrouwen die deze emotionele steun niet ontvangen van hun partner hebben het vaak moeilijk (Kohnstamm, 2009), zeker omdat de vrouw in deze tijd juist meer behoefte heeft aan aandacht en zorg van mensen die dicht bij haar staan (KNOV, 2008).

2.2 Maatschappelijke verandering omtrent opvoeding

Door de jaren heen is het opvoeden van kinderen binnen de maatschappij met grote mate veranderd (Timmers-Huigens, 2004). Het opvoeden van kinderen is een stuk individueler geworden dan dat het vroeger was. Vanwege de maatschappelijke structuur, waar de kerk een groot onderdeel van was werd het kind door meerdere mensen opgevoed (Hermans, 2009). Vanwege het wegvallen van deze structuur, staan ouders er veel vaker alleen voor en worden mensen zelfs raar aangekeken als ze zich bemoeien met het gedrag van een ander kind. Daarnaast zijn de hulpbronnen binnen de eigen omgeving voor ouders die het lastig hebben met hun kind een stuk minder groot. Er is een schaamte rondom opvoeden ontstaan waardoor het voor ouders vaak lastig is om toe te geven dat niet alles vlekkeloos verloopt in het opvoedingsproces. Als ouders vroeger met vragen zaten rondom de opvoeding gingen zij hiervoor bijvoorbeeld naar familie om advies te vragen en anders had de buurvrouw vast nog wel een handige tip. Vanwege de schaamtecultuur die ontstaan is door de individualisering van de maatschappij weten ouders tegenwoordig ook niet meer goed waar ze terecht kunnen met hun opvoedvragen (Hermans, 2009). Dit alles kan leiden tot een vergroot gevoel van onzekerheid omtrent opvoedingscapaciteiten. Uit onderzoek van Egten, Zeijl, Hoog, Nankoe & Petronia (2008) blijkt ook dat de helft van de ouders zich weleens onzeker voelt over de opvoeding. Bauman (2012) beschrijft dat het groter wordende beroep op de eigen verantwoordelijkheid binnen onze maatschappij zorgt voor meer onzekerheid. Hilst & Zonneveld (2013) verklaren de opvoedingsonzekerheid aan de hand van het feit dat ouders tegenwoordig heel veel vrijheid hebben in de opvoeding van hun kinderen. Dat is in combinatie met dat het opvoeden een individuele onderneming is geworden de reden dat ouders zich vaak afvragen of ze het wel goed genoeg doen (Hilst & Zonneveld, 2013). De reacties van anderen op de manier van opvoeden blijken geen invloed te hebben op deze onzekerheid (Egten et al., 2008). Frappant is dat er tegelijkertijd in het onderzoek van Egten et al. (2008) naar voren dat de meeste ouders wel tevreden zijn over de opvoeding van hun kinderen. Ook geven zij in eerste instantie aan geen zorgen omtrent het opvoeden te ervaren. Echter geven bijna alle moeders, als daarop doorgevraagd wordt, wel aan dat zij vragen hebben gehad over het opvoedingsproces of korte periodes van zorgen over de opvoeding hebben gekend.

Ingewikkeld hieraan is dat onze maatschappij een hekel heeft aan bemoeienis, wat het lastig maakt om hulp aan te bieden. Ouders vinden het lastig om open te staan voor mensen die zich bemoeien met hun kinderen (Kesselring, Winter, Horjus, Schoot & Yperen, 2012) en ouders willen niet dat de overheid zich bemoeit met zaken die zich achter de voordeur afspelen. Deze tweestrijd waarin ouders aan de ene kant geen bemoeienis willen en aan de andere uit onderzoek blijkt dat ouders al vanaf de zwangerschap behoefte hebben aan ondersteuning (NJI, 2014) is ingewikkeld. Echter is hierdoor wel een nieuwe beweging gaande, de overheid wil mensen en organisaties ondersteunen om de sociaalpedagogische omgeving te versterken. Micha de Winter was in 2008 de eerste die sprak over het moeten creëren van een pedagogische civil society, waarin hij pleit voor het vergroten van het opvoedend vermogen van de hele maatschappij (Winter, 2008). Mensen moeten zich weer verantwoordelijk gaan voelen voor de opvoeding van andermans kinderen en elkaar ondersteunen in het opvoedingsproces. Zo wordt het opvoeden minder individueel en zal de onzekerheid een stuk afnemen vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid die dan ontstaat. Volgens onderzoek van Egten et al. (2008) blijkt ook dat ouders hier behoefte aan hebben, ze hebben meer behoefte aan een betrokken sociale omgeving bij de opvoeding en ouders hebben meer behoefte aan informele steun (NJI, 2010).

2.3 Van partnerschap naar ouderschap

Bij ouders die in verwachting zijn van een kind vindt er nog een grote verandering plaats. Hun partnerrelatie gaat zich ontwikkelen naar een ouderrelatie. Oude leefpatronen verdwijnen en nieuwe leefpatronen moeten worden gevormd. Het voor de eerste keer ouder worden is voor sommige een belangrijke bron voor welzijn maar kan voor anderen een ernstige stressor zijn die verband houdt met negatieve gevolgen op lange termijn (Kluwer, 2010). Ouders geven aan dat dit een lastige periode is, wat soms zelfs als problematisch wordt ervaren. De realiteit van het aanbieden van 24 uur per dag zorg aan het net geboren kind kan een schok zijn voor veel nieuwe ouders (Houlston, Coleman & Mitcheson, 2013). Zij hebben ineens een stuk minder tijd voor elkaar en het ouderschap heeft een negatieve invloed op de financiën en de fysieke gesteldheid van de ouders (Gravesteyn, 2013). Deze veranderingen leiden ertoe dat ouders na het krijgen van een kind minder gelukkig zijn (Pouwels, 2011). Het verminderde geluksgevoel van mannen is te wijden aan hun afgenomen tevredenheid met hun inkomen en vrije tijd en vrouwen zijn minder gelukkig vanwege de veranderingen in de tijd die ze te besteden hebben (NJI, 2014). Voor vrouwen geldt dat de tevredenheid met de partnerrelatie al tijdens de zwangerschap een daling aanneemt. Deze daling zet bij mannen pas een stuk later in, rond het tweede levensjaar van het geboren kind (NJI, 2014).

Wat daarnaast ook opvalt bij de overgang van partnerschap naar ouderschap is dat ouders aangeven dat de onderlinge communicatie erg veranderd, vaak in een negatieve zin. Zo hebben ouders meer conflicten en discussies met elkaar na de zwangerschap (Kluwer, 2010). Deze verandering naar een meer destructieve conflictstijl kan het gevolg zijn van beperkte tijd en energie die nieuwe ouders kunnen besteden aan een effectieve manier van conflictoplossing. Een van de meest voorkomende conflictproblemen voor nieuwe ouders is de verdeling van huishoudelijke taken (Houlston et al., 2013).

Door al deze veranderingen zijn ouders vaak een stuk ontevredener met hun relatie dan voor de geboorte van het kind (Kluwer, 2010). Een reden voor een afname in relatie tevredenheid is dat nieuwe ouders veel minder tijd doorbrengen met hun partners na de geboorte van het kind (Dew & Wilcox, 2011). Doordat ouders ineens veel tijd zijn aan het zorgen voor het kind, de huishoudelijke taken die nog steeds gedaan moeten worden en het zoeken naar een nieuwe balans tussen werk en privé, hebben zij aanzienlijk minder tijd om aandacht te besteden aan emotionele intimiteit. Dit gaat vaak samen met een daling in de seksuele intimiteit tussen de partners (Houlston et al., 2013). Uit een Fins onderzoek van Saisto, Salmela-Aro, Nurmi & Halmesmaki (2001) blijkt dat zorgen hebben over de relatie kan zorgen voor meer angst bij de moeder tijdens de zwangerschap. De relatie met de partner blijkt zelfs één van de drie grootste bronnen van stress te zijn (Saisto et al, 2001). Naast meer angst heeft deze verandering in de relatie ook invloed op het zelfvertrouwen van de ouders (Gravesteyn, 2013). Deze gevoelens van onzekerheid hebben vervolgens ook weer invloed op andere aspecten. Zo toonde Verhage (2013) aan dat hoe moeders het gedrag van hun baby ervaren afhankelijk is van hun eigen vertrouwen in hun opvoedingscapaciteiten.

Naast deze minder positieve gevolgen levert het ouderschap ouders natuurlijk ook een hele hoop mooie veranderingen op en sommige ouders geven zelfs aan dat hun relatie is versterkt na de zwangerschap (Kluwer, 2010), maar des al niet te min moeten alle ouders leren omgaan met de vele veranderingen en de kans op meer spanningen (Kluwer, 2010). Dat ouders dit leren is ook van belang vanwege de negatieve invloed die deze spanningen hebben op het welzijn van het kind (Grych & Fincham, 1990). Om het welzijn van het kind niet in het geding te laten komen is het volgens Houlston et al. (2013) belangrijk om te herkennen welke koppels het risico hebben van afnemende relatiekwaliteit in de overgang naar ouderschap. Daarbij geven zij aan dat inzicht in wat er gedaan kan worden om de relaties te versterken nodig is in deze tijd.

2.4 Ouderschapskursus

Een deel van de ouders die iets wil doen met de onzekere gevoelens die ontstaan rondom het krijgen of hebben van een kind, gaat een ouderschapskursus volgen. De behoefte aan informatie en ondersteuning begint al tijdens de zwangerschap (NJI, 2014). Kluwer en Johnson (2007) geven in hun onderzoek ook aan dat het van belang is dat ouders ondersteund worden bij de veranderingen die tijdens de overgang van hun partnerschap naar ouderschap plaats vinden, om zo de conflicten tijdens de zwangerschap en de ontevredenheid over de relatie te verminderen. In 2008 gaven Deave, Johnson & Ingram aan dat er behoefte is aan verbetering in de voorbereiding van ouders op het ouderschap. Door dat dit bekend is, is de populariteit van pre- en postnatale cursussen in een aantal jaren aanzien gestegen (Reep 2010). Er is een duidelijk stijgende lijn in effectief bewezen interventies te zien op het gebied van ouderondersteuning. Elk hebben ze hun eigen aanpak en doel en elke cursus richt zich weer op net andere onderwerpen. Om goede interventies te kunnen ontwikkelen is inzicht in behoeftes van (aanstaande) ouders van belang. Het NJI (2014) heeft met deze reden een onderzoek gedaan waarin aanstaande ouders, ouders met een kind en professionals bevraagd zijn naar de behoeftes die zij hebben omtrent ondersteuning bij het ouderschap om toch iets meer zicht in

de behoeftes te creëren. Hierin kwam als eerste naar voren dat bijna alle ouders (zowel aanstaande als ouders met een kind) en professionals het krijgen van steun bij de voorbereiding van het ouderschap even belangrijk vindt als voorbereiding op de bevalling en lichamelijke verzorging. Ook kwam daarin naar voren dat 40% van de aanstaande ouders niet weet waar ze met hun opvoedvragen, zowel over de zwangerschap, de bevalling als over het ouderschap terecht kunnen. Op de vraag op welke manier ouders het liefste steun en informatie zouden ontvangen kwam naar voren dat ouders de voorkeur geven aan zelf informatie online opzoeken (84%), informele steun uit het eigen netwerk (76%) en aan schriftelijke informatie (70%). Uit onderzoek van Egten et al. (2008) komt naar voren dat ouders de voorkeur geven aan het praten over de opvoeding met hun partner of met vrienden. 40% geeft aan behoefte te hebben aan begeleiding door een professional door middel van een groepsbijeenkomst of cursus. Opvallend is dat deze behoefte bij ouders met een baby een stuk groter is, 70% van de ouders geeft aan dat zij gebruik hadden willen maken van een groepsbijeenkomst als deze tijdens de zwangerschap beschikbaar was geweest. Dit zou erop kunnen duiden dat ouders niet goed in kunnen schatten waar zij later behoefte aan hebben. Dit blijkt ook uit het boek *De menselijke beslisser* van Tiemeijer, Thomas & Prast (2009). Daarin wordt aangegeven dat mensen de neiging hebben tot het te positief inschatten van situaties, ook wel onrealistisch optimisme genoemd. Vaak is er sprake van onrealistisch optimisme bij mensen vooruitkijkend op toekomstige life events, zoals bijvoorbeeld het krijgen van een kind. Daarnaast geven zij ook aan dat als mensen ergens een goed gevoel over hebben, zij de eventueel negatieve uitkomsten onderschatten. Het is voor aanstaande ouders hierom lastig om op het moment dat zij zich op hun roze wolk bevinden een inschatting te maken van de eventuele nadelige effecten die het krijgen van het kind kan hebben op veel verschillende aspecten in hun leven. Ook de professionals kunnen niet altijd goed inschatten, blijkt uit het onderzoek van het NJI (2014). Zo dacht 68% van de professionals ten opzichte van 38% van de ouders, dat ouders behoefte hebben aan themabijeenkomsten.

Als laatste zijn de deelnemers bevraagd naar een aantal organisatorische aspecten omtrent het aanbod van steun en informatie. Hierbij geven aanstaande ouders aan dat zij het liefst ondersteuning zouden krijgen vanaf de tweede helft van de zwangerschap. En ouders met een baby noemen de eerste weken en maanden na de geboorte als beste periode voor ondersteuning. De locatie van het aanbod blijkt ook erg bepalend te zijn. 83% van de aanstaande ouders geeft aan dat zij alleen gebruik zouden maken van een ontmoetingsplek of het samenkomen in een groep als dit in de wijk wordt aangeboden. Daarnaast geeft 73% van de aanstaande ouders aan dat zij graag een doorlopend aanbod zouden willen hebben dat doorloopt tot na de geboorte van het kind. Als laatste blijkt dat ouders qua groepssamenstelling de voorkeur geven aan gemengde groepen, bestaande uit ouders in verschillende fases zowel aanstaande ouders, ouders van een eerste kind en ouders met meerdere kinderen. Ook is er in het onderzoek van NJI (2014) gekeken naar op welke onderwerpen ouders meer steun en informatie zouden willen ontvangen. De onderwerpen rond opvoeden scoren hoger dan de onderwerpen rond ouderschap, bij zowel de aanstaande ouders als de ouders met een kind. Kijkende naar de aanstaande ouders blijkt uit de peilingen dat zij het liefst informatie over de omgang met de baby zouden willen ontvangen (73%), de emotionele en sociale ontwikkeling van het kind

(59%) en veilige hechting en werk & gezin (50%). Daarnaast komt uit de resultaten naar voren dat aanstaande ouders een stuk meer behoefte hebben aan ondersteuning op de relatie (41%) in vergelijking met de ouders die al een kind hebben (16%).

2.5 Deelname ouderschapscursus

Ondanks de inzichten in de behoeftes van zowel aanstaande ouders en ouders met een kind, lijkt er toch iets te zijn wat ouders tegenhoudt om deel te nemen. Uit onderzoek van NIVEL (Wiegers, 2007) blijkt namelijk dat maar een deel van de ouders bekend is met ouderschapscursussen (58%) en dat nog geen 3% uiteindelijk deelneemt aan een programma. Interessant is hierbij om te kijken waarom er maar zo weinig ouders zijn die uiteindelijk willen deelnemen aan een ouderschapscursus. Echter is er nog heel weinig onderzoek gedaan naar wat motieven zijn van ouders om deel te nemen aan een ouderschapscursus. Hier is dan ook weinig literatuur over gevonden. Inzicht hierin is volgens Spoth & Redmond (2000) ook zeer ingewikkeld vanwege de grote verschillen in interventievoorkuren en overtuigingen die de motivatie van (aanstaande) ouders beïnvloeden. Een aantal dingen die wel naar voren gekomen zijn uit bronnen zijn hieronder kort benoemd.

Barrières bij de deelname aan ouderschapsprogramma's kunnen worden onderverdeeld in structurele redenen en redenen omtrent attitude. Onder structurele redenen worden onderwerpen als opvang voor de kinderen, bereikbaarheid en gebrek aan tijd bedoeld. Onder onderwerpen omtrent attitude worden meningen en overtuigingen bedoeld (Mendez, 2009). In een onderzoek van Heinrichs, Bertram, Kuschel & Hahlweg (2005) naar barrières van ouders bij deelname aan een programma over emotionele problemen bij kinderen, komt naar voren dat de meest voorkomende barrières bij het volgen van een ouderschapsprogramma tijdsgebrek en plan moeilijkheden zijn. Uit onderzoek van Natris & Brouwers (2008) naar de bereidheid van ziekenhuispersoneel om deel te nemen aan een training blijkt het vooral van belang te zijn om de potentiële deelnemers de noodzaak van de training in te laten zien en hen te wijzen om de gevolgen die het al dan niet volgen van de cursus kan hebben. Volgens onderzoek van Mourik, Crone, Pels & Reis (2015) zijn de twee componenten die de motivatie van ouders beïnvloeden om steun te zoeken de overtuigingen van ouders over de oorzaak en de beheersbaarheid van de opvoedproblemen.

2.6 Deelname Ouderteam.nu

Kijkende naar de het programma van Ouderteam.nu lijkt deze in vergelijking met de uitkomsten uit het theoretisch kader goed aan te sluiten op de behoeftes van de (aanstaande) ouders. Zo wordt het programma van Ouderteam.nu aangeboden in de tweede helft van de zwangerschap, wat ouders aangeven als periode waarin zij het aanbod van een ouderschapsprogramma zouden willen ontvangen. Ook biedt Ouderteam.nu een doorlopend programma aan dat voor de zwangerschap start en doorloopt tot na de geboorte van het kind. Dit is ook passend bij de behoeftes van ouders aan een doorlopend aanbod dat genoemd is in het onderzoek van NJI (2014).

Ondanks dat het programma goed aan lijkt te sluiten bij de behoeftes van (aanstaande) ouders, nemen, zoals beschreven in de probleemanalyse, er aan dit programma uiteindelijk weinig partnerstellen mee. In het onderzoek van Feinberg (2008), waar het programma van Ouderteam.nu op gebaseerd is, werd het werven van stellen voor het programma ook als lastig ervaren. Aan het onderzoek van Feinberg (2008) hebben uiteindelijk 169 stellen deelgenomen, die geworven zijn via een voorlichtingsprogramma over de bevalling, die aangeboden werd in twee ziekenhuizen. Hierbij waren redenen van de respondenten om niet deel te nemen aan het programma te weinig tijd, de onmogelijkheid om deel te nemen aan lessen in de avond en het niet voelen van de noodzaak van het programma. De vraag is hoe het te verklaren is dat er maar zo weinig mensen deelnemen aan het programma. Om dit te kunnen verklaren is inzicht nodig in de motieven van (aanstaande) ouders om wel of niet deel te nemen aan een ouderschapsprogramma.

2.7 Opbrengsten voor veldonderzoek

Uit het theoretisch kader blijkt dat er niet veel onderzoek gedaan is naar de motieven van ouders om wel of niet deel te nemen aan een ouderschapsprogramma. Ook komt in het theoretisch kader naar voren dat mensen erg veel verschillende interventievoorkuren hebben. Dit wordt meegenomen worden naar het veldonderzoek door bij het opstellen van de topiclijst door te bevragen naar een groot aantal verschillende factoren die van invloed zouden kunnen zijn. Tevens blijkt uit het Theoretisch kader wel dat motieven onderverdeeld kunnen worden op structureel- en attitudeniveau. Dit zal worden meegenomen door gebruik te maken van deze onderverdeling bij het opstellen van de benodigde topiclijst.

3.0 Methode

In dit hoofdstuk wordt beschreven en toegelicht wat de gemaakte keuzes zijn met betrekking tot de uitvoering van het onderzoek. Om de herhaalbaarheid van het onderzoek te garanderen is dit hoofdstuk zo nauwkeurig mogelijk beschreven.

3.1 Onderzoeksbenadering

Om antwoord te kunnen geven op de vraag wat motieven zijn van ouders om wel of niet deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van ouderteam.nu en daarmee het lectoraat Ouderschap & Ouderbegeleiding van advies te kunnen voorzien over hoe ze ouders bereid krijgen om deel te nemen aan de cursus, is het van belang om ouders die in verwachting zijn van een kind te bevragen naar wat hun motieven zijn om wel of niet deel te nemen. Om antwoord te krijgen op deze vraag wordt gebruik gemaakt van een kwalitatieve manier van gegevens verzamelen. Hier is voor gekozen omdat het voor dit onderzoek van belang is dat de gegevens open en flexibel worden verzameld zodat er kan worden ingegaan op onverwachte situaties of antwoorden (Verhoeven, 2014). Op deze wijze wordt er ruimte geboden aan de respondenten om eigen ervaringen te delen en onderliggende motieven te omschrijven (Migchelbrink, 2013). Hiermee bevindt dit onderzoek zich in de interpretatieve stroming van wetenschappelijk onderzoek (Verhoeven, 2014).

3.2 Respondenten

De respondenten voor dit onderzoek zijn op twee verschillende manieren geworven. Ten eerste is een deel van de respondenten geworven via de onderzoekers van Ouderteam.nu. De stellen die zich aan hebben gemeld voor de cursus van Ouderteam.nu ondergaan een interview met één van de onderzoekers van het project. Aan deze stellen waar een interview mee ingepland is via de mail of telefoon gevraagd of zij het goed vinden dat er een student mee komt die ook nog een aantal vragen zal stellen over de motieven van deelname. In bijlage I is de opgestelde mail aan de deelnemers bijgevoegd. Daarnaast is er gebruik gemaakt van het eigen netwerk van de onderzoeker, waarbinnen gezocht werd naar (aanstaande) ouders waarvan de vrouw tussen de 20 en 30 weken zwanger is. Deze zijn via de telefoon benaderd en zijn gevraagd of ze deel wilden nemen aan het interview. Om geen eenzijdige antwoorden te krijgen zijn voor dit onderzoek zowel mannen als vrouwen geïnterviewd omdat gebleken is in de literatuur dat mannen en vrouwen de zwangerschap op een hele andere manier beleven (Basstanie et al, 2013). In onderstaand schema (zie tabel 3.1) worden de deelnemende respondenten weergegeven met daarbij hun geslacht en het aantal weken dat zij zwanger zijn. De mannen en vrouwen die op hetzelfde aantal weken zwangerschap zitten, behoren bij elkaar en zijn een stel.

Tabel 3.1 Weergave respondenten

Respondentnummer	Geslacht	Aantal weken zwanger
Respondent 1	Vrouw	34
Respondent 2	Man	34
Respondent 3	Vrouw	21
Respondent 4	Vrouw	22
Respondent 5	Man	24
Respondent 6	Vrouw	24
Respondent 7	Vrouw	16
Respondent 8	Man	16
Respondent 9	Vrouw	22
Respondent 10	Man	22
Respondent 11	Vrouw	19

3.3 Procedure

Zoals beschreven onder het kopje respondenten (zie hoofdstuk 3.2) zijn de respondenten op twee verschillende manieren geworven. Het grootste deel van de respondenten is geworven via het netwerk van de onderzoeker zelf. Omdat er niet direct in het netwerk van de onderzoeker respondenten te vinden waren die binnen de doelgroep vielen, is er aan mensen binnen het eigen netwerk gevraagd of zij wel mensen kenden die tot de doelgroep behoorden. Zo zijn er via het eigen netwerk telefoonnummers verzameld van (aanstaande) ouders die behoorden tot de doelgroep. Deze zijn benaderd via de telefoon waar tijdens het telefoongesprek gelijk een datum inclusief tijd is afgesproken. De respondenten die geworven zijn via Ouderteam.nu zijn benaderd via de mail met de vraag of zij, naast het interview dat al gepland stond, ook deel wilden nemen aan nog een interview, gehouden door een student van de Fontys Hogeschool. Deze interviews vonden plaats op hetzelfde tijdstip als dat de interviews gehouden door onderzoekers van Ouderteam.nu zelf gepland stonden. Alle interviews hebben plaatsgevonden bij de respondenten thuis en duurden tussen de 35 en 50 minuten. Hieronder, in tabel 3.2 een overzicht van de gehouden interviews met plaats, tijdstip en de geworven manier. De interviews zijn opgenomen door middel van een geluidsrecorder op de laptop van de onderzoeker.

Vanwege het verschil tussen deelnemers die al wel bekend waren met het programma van Ouderteam.nu en deelnemers die nog geen weet hadden van het bestaan van dit programma is er een klein verschil geweest in de informatie die zij gekregen hebben tijdens het interview. De respondenten die niet bekend waren met het programma is tijdens het interview informatie over de inhoud van het programma van Ouderteam.nu medegedeeld. Deze informatie is terug te lezen in bijlage III. De vertelde informatie is de informatie die op de website van Ouderteam.nu te lezen is. Hier is voor gekozen zodat de (aanstaande) ouders enkel en alleen informatie ontvingen die voor hun zelf toegankelijk was en niet anders was dan de informatie die ze zelf hadden gelezen als ze geïnteresseerd waren geweest in het programma.

Tabel 3.2 Afgenomen interviews				
Respondentnummer	Geworven via	Datum	Plaats interview	Tijdstip
Respondent 1	Ouderteam.nu	13-04-2017	Hilversum	13:00
Respondent 2	Ouderteam.nu	13-04-2017	Hilversum	14:00
Respondent 3	Eigen netwerk	04-05-2017	Amersfoort	11:00
Respondent 4	Eigen netwerk	08-05-2017	Tilburg	12:30
Respondent 5	Eigen netwerk	09-05-2017	Utrecht	09:00
Respondent 6	Eigen netwerk	09-05-2017	Utrecht	10:00
Respondent 7	Eigen netwerk	10-05-2017	Zwolle	20:00
Respondent 8	Eigen netwerk	10-05-2017	Zwolle	21:00
Respondent 9	Ouderteam.nu	15-05-2017	Amersfoort	13:00
Respondent 10	Ouderteam.nu	15-05-2017	Amersfoort	14:00
Respondent 11	Eigen netwerk	15-05-2017	Utrecht	19:30

3.4 Meetinstrument

De dataverzamelingstechniek die gebruikt is bij dit onderzoek is het interview. Het interview is een gesprek waarbij de vragen en antwoorden de informatie geven voor het onderzoek en gebruikt wordt om de belevingen en ervaringen van de respondenten te verzamelen (Migchelbrink, 2013). In het interview van dit onderzoek zijn de respondenten gevraagd naar hun motieven om wel of niet deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van ouderteam.nu. Bij het interviewen van de respondenten is er voor gekozen om gebruik te maken van half gestructureerde interviews waar aan de hand van een topiclijst vragen worden gesteld. Door gebruik te maken van deze vorm van interviewen is er ruimte voor de persoonlijke opvattingen en belevingen van de respondenten (Migchelbrink, 2013). Deze ruimte is nodig om goed antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag en daarmee te voldoen aan de doelstelling van het onderzoek. Daarnaast is dit van belang om zo een juist en bruikbaar advies te kunnen geven aan de opdrachtgever die antwoord geeft op de door de opdrachtgever gestelde adviesvraag.

De interviews zijn gehouden aan de hand van een van tevoren opgestelde Topiclijst (zie bijlage II). Er is voor gekozen om hier mee te werken zodat er open te werk kan gaan. Hierdoor kan de onderzoeker leren van het gesprek en flexibel reageren op de antwoorden die gegeven worden (Baarda, Hulst & Goede, 2012), zonder daarbij de doelstelling van het onderzoek uit het oog te verliezen. Daarnaast is deze open vorm van interviewen gekozen vanwege de weinig informatie die in de literatuur bekend is over motieven van deelname aan een ouderschapskursus. Hierdoor is het opstellen van een gestructureerde vragenlijst op basis van de literatuur erg ingewikkeld en zullen er brede, open vragen moeten worden gesteld om inzicht te krijgen in de motieven die een rol spelen bij deelname aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu.

3.5 Data-analyse

De resultaten van het onderzoek zijn door middel van een kwalitatieve analyse onderzocht. Zodra de interviews zijn afgenomen bij de respondenten worden de interviews verbatim opgesteld. Dit houdt in dat de interviews na worden geluisterd en letterlijk worden uitgetypt op papier. Hierna wordt er gestart met het coderen van de letterlijke tekst. Eerst wordt er open gecodeerd. Bij het open coderen worden de elementen uit de interviews die van belang kunnen zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvraag zo veel mogelijk in kaart gebracht. Dit wordt gedaan door een woord (code) te geven aan een stuk wat het desbetreffende fragment omschrijft (Verhoeven, 2014). Vervolgens vindt er een reductie van de codes plaats, waarbij wordt gekeken naar codes bij elkaar horen, deze worden vervolgens samengevoegd. Daarna wordt er axiaal gecodeerd, waarbij er gewerkt wordt aan het vormen van categorieën door te zoeken naar verbanden, associaties en/of combinaties (Verhoeven, 2014). Als laatste vindt het selectief coderen plaats. Hierbij wordt er goed gekeken naar de onderzoeksvraag en het onderzoekdoel (Baarda, 2009). Tijdens het selectief coderen wordt er structuur aanbracht in de categorieën. Dit kan gedaan worden door middel van het ontwerpen van een model ofwel een diagram, waarin alle samengevoegd codes worden weergegeven (Verhoeven, 2014). Een uitgebreider verslag van de data-analyse is te vinden in het Analyseplan (zie bijlage III.)

4.0 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de afgenomen interviews voor dit onderzoek beschreven.

4.1 Overgang zwangerschap

Vanaf het moment dat de vrouw zwanger is en de stellen weten dat er een kindje opkomt is, vinden er een aantal veranderingen plaats. Een groot deel van de vrouwen is een periode lang ziek geweest, waarbij voornamelijk last ondervonden werd van misselijkheid en vermoeidheid. Alle vrouwen geven aan dat de periode waar ze zich nu in bevinden, rond de 20 weken, een stuk fijner is. Een aantal mannen geven aan dat zij de periode waarin hun vrouw ziek was ook als zwaar hebben ervaren. Ze moeten zorg dragen voor hun vrouw, terwijl het gewone leven ook door gaat. Daarnaast geeft een deel van de mannen aan het gevoel te hebben dat ze buiten het proces van de zwangerschap van hun vrouw staan. Dit komt overeen met de uitkomsten van het in de literatuur beschreven onderzoek van Basstanie et al. (2003).

“(...) De moeder heeft al best wel een band met het kind, het zit in haar buik en ik ben maar die leuke buitenstaander die af en toe het voetje kan voelen. (...)”

Het gevoel buiten de zwangerschap te staan wordt vaak vergroot door alle op de vrouw gerichte zorg. Zowel mannen als vrouwen geven aan dat er weinig aandacht is voor de man tijdens bijvoorbeeld de gesprekken met de verloskundige. Alle professionals richten zich op de vrouw, waarbij er geen aandacht geschonken wordt aan hoe de man de zwangerschap ervaart.

“(...) Want ik heb wel tijdens de zwangerschap gemerkt dat de man in heel veel gevallen toch wel een beetje vergeten wordt eigenlijk. Kom je bij de verloskundige, iedereen vraagt hoe het met de vrouw is, gynaecoloog, hoe is het met je vrouw. Je komt bij familie, hoe is het met je vrouw. Maar ik heb in deze maanden gemerkt dat er heel weinig mensen zijn die even vragen hoe sta jij hier eigenlijk in? (...)”

Ook ervaren veel respondenten dat er een verandering in hun partnerrelatie plaats vindt. Zij ervaren meer spanningen en irritaties tussen de partners zijn iets meer aanwezig. Deze stijging in conflicten kwam ook in de literatuur al naar voren (Kluwer, 2010). Een deel van de respondenten geeft aan dat de vrouw iets emotioneler is geworden tijdens de zwangerschap, dit komt overeen met wat beschreven wordt door de KNOV (2008) over de emoties tijdens de zwangerschap. Hierdoor worden sommige situaties heftiger ervaren. Dit leidt volgens de mannelijke respondenten soms tot een irritatie of kleine ruzie. Een groot deel van de respondenten geeft aan dat de zwangerschap een merkbare impact heeft op hun relatie en dat hiermee de relatie op de proef gesteld wordt. Op de vraag of de respondenten al bezig zijn met het voorbereiden van de komst van het kind en het daarbij komende ouderschap, wordt erg gevarieerd geantwoord. Een groot deel van de respondenten geeft wel aan bezig te zijn met de praktische zaken van het ouder worden. Voornamelijk het klussen aan de babykamer wordt herhaaldelijk genoemd en daarnaast zijn de respondenten vaak bezig met

nadenken over geschikte kinderopvang. De meningen over hoe de ouders denken over het voorbereiden op het ouderschap verschillen sterk. Een deel van de respondenten geeft aan niet bezig te zijn met het voorbereiden op het ouderschap en de opvoeding. Zij geven hierbij aan dat het volgens hen weinig nut heeft om dit voor te bereiden, omdat het in werkelijkheid altijd anders zal zijn dan verwacht en zij zich nog geen voorstellingen kunnen maken van de nieuwe situatie.

Een iets kleiner deel van de respondenten geeft aan dat zij voorbereiden op het ouderschap wel

“(...) Nee loslaten. Ik denk dat je niet kan voorbereiden. Het is zo afhankelijk wat voor baby je krijgt. Huilt ze veel, niet, eet ze goed of niet, wat voor karakter zit erin, hoe heeft, heb je zelf weinig slaap of stress, ik denk dat het ja, gewoon verstand op 0 is en gaan en gewoon heel erg voelen. (...)”

degelijk belangrijk vinden. Zij willen graag op één lijn zitten met hun partner en weten wat hun te wachten staat. Toch is het grootste deel van de respondenten ervan overtuigd dat je het proces na de geboorte van het kind beter op je af kunt laten komen, op zijn beloop moet laten en op je gevoel af moet gaan. Daarbij benoemen zij ook dat het vanzelf zal gaan na de geboorte en dat zij van mening zijn dat iedereen een kind kan opvoeden. Alle respondenten geven aan weleens te praten met anderen over het ouderschap of het opvoeden van kinderen. Vaak wordt dit gedaan met de eigen partner, familie en vrienden of vriendinnen die in dezelfde fase zitten, of al ervaring hebben met het opvoeden van kinderen. Dit komt overeen met de literatuur waarin Egten et al. (2008) deze voorkeur voor praten met de partner of vriendinnen al beschreef. Ook zegt een groot deel van de respondenten af te kijken bij andere, zowel zelf als samen met de partner. Op deze manier vormen zij zich een beeld van wat zij zelf ook graag zouden willen doen in de opvoeding en daarbij ook wat zij absoluut anders aan zouden pakken. Maar een heel klein deel van de respondenten geeft aan weleens iets te lezen over de baby of de zwangerschap. Wel heeft een iets groter deel van de respondenten een cursus gevolgd ter voorbereiding. Deze cursussen hadden meestal iets te maken met de bevalling. Zo is er door een deel van de vrouwen zwangerschapsyoga gevolgd en hebben anderen een avond over borstvoeding en dag over een lotusgeboorte bijgewoond. Geen van de respondenten heeft een cursus rondom ouderschap of opvoeding gevolgd ter voorbereiding. Daarnaast viel het op dat de app waarop de ontwikkeling van de foetus bijgehouden kan worden populair was onder de respondenten. Zowel een deel van de mannen als vrouwen gaven aan het leuk te vinden om te ontwikkelen van het kind bij te houden en zo iedere week op de hoogte te zijn van de veranderingen. De ouders die in verwachting zijn van hun tweede kind geven aan niet bezig te zijn met de opvoeding van hun twee kind omdat ze het op dezelfde manier willen doen als dat ze gedaan hebben bij hun eerste kind.

4.2 Ouderteam.nu

Naast de voorbereiding op het ouderschap is de ouders gevraagd naar hun mening over cursussen in het algemeen en daarna specifiek over het programma van Ouderteam.nu. De respondenten denken bij een cursus vooral aan informatievoorziening over de bevalling en eventueel de opvoeding. Deze kennisoverdracht is iets waar veel respondenten wel voor open staan. Ook de mannen geven aan het oké te vinden om met hun vrouw mee te gaan naar informatieavonden over bijvoorbeeld de bevalling,

ook ondanks ze dit zien als een ding van de vrouw. Hierbij geeft een deel van de respondenten wel aan dat zij voornamelijk behoefte hebben aan informatie over de bevalling en het liefst ook praktische informatie. Opvallend hierbij is dat er slechts één respondent uit zichzelf aan heeft gegeven behoefte te hebben aan informatie over na de bevalling. Kijkende naar de opvattingen van de respondenten over cursussen in het algemeen valt als eerste op dat de respondenten aangeven dat ze het erg goed vinden dat er cursussen bestaan, omdat ze denken dat het goed zou zijn voor veel andere mensen om een cursus te volgen. Echter geven ze hierbij ook aan dat ze zelf niet snel zouden deelnemen aan een cursus. De voornaamste reden hiervoor is dat ouders liever zelf ervaren en gaan uitproberen hoe het is als het kind geboren is. Dit ligt duidelijk in lijn met wat een groot deel van de ouders genoemd heeft in de bovenstaande paragraaf over het niet voorbereiden op het ouderschap. Daarnaast geeft een deel van de respondenten aan dat ze bij cursussen snel het idee hebben dat het een zweverig en belerend karakter heeft. Vooral dit laatste is een erg gevoelig punt bij de meeste respondenten. Ze hebben duidelijk geen behoefte aan begeleiders die hun gaan vertellen hoe het moet en aan een programma dat bepaald wat juist is.

“(…) Ja dus ik vind dat ergens wel iets dwingends hebben en dan niet eens dat het moet volgen, maar ook dat er een bepaling is van wat wel en wat niet goed is. En ik vind eigenlijk in essentie dat die bepaling altijd bij het stel ligt dat in verwachting is. Dat is het uitgangspunt. (…)”

De opvattingen van de respondenten over specifiek het programma van Ouderteam.nu zijn op sommige vlakken erg uiteenlopend en op sommige vlakken redelijk gelijk. Het grootste gedeelte van de respondenten geeft aan het aanbod van het programma goed te vinden, vindt de verschillende onderwerpen die aan bod komen mooi en is voorstander van het feit dat het programma zowel voor de bevalling als daarna aangeboden wordt. De meerderheid geeft daarbij aan het belangrijk te vinden dat dit programma er is en een deel daarvan geeft aan dat zij denken dat het programma nuttig kan zijn omdat het bepaalde onderwerpen ter sprake brengt. De meningen over het digitale aanbod van het programma zijn meer verdeelt, een deel vindt dat prettig, een ander deel geeft aan dat niet fijn te vinden. Wat door een klein deel van de respondenten ook niet als fijn wordt ervaren is het deel van het programma wat in groepsverband plaats vindt. Sommige respondenten geven daarnaast aan dat zij het aantal bijeenkomsten best veel vinden. Als laatste geeft een groot deel van de respondenten aan het programma niet nodig te hebben en daarom waarschijnlijk ook niet deel te willen nemen. Wel denkt het overgrote deel van de respondenten dat het volgen van het programma verschillende dingen op kan leveren. Zo wordt als eerste vaak benoemd dat het volgen van het programma kan zorgen voor meer rust, helderheid en houvast. Als tweede komt ook vaak naar voren dat de respondenten denken dat je er wijzer van kunt worden doordat je meer inzicht krijgt, in zowel jezelf als de partner, wat weer betere communicatie met de partner oplevert. Daarnaast wordt nog benoemd dat het programma meer kennis kan opbrengen, met voorbeelden uit de praktijk en tips en tricks. Een enkele respondent noemt dat het programma tijd kan besparen, een stimulatie geeft tot nadenken en zorgt dat je voorbereid bent op het ouderschap, waardoor keuzes met meer zekerheid kunnen worden genomen.

Als laatste zijn de respondenten bevraagd op eventuele aanbevelingen voor het programma. Hierbij geeft een groot deel van de respondenten aan te denken dat het persoonlijk benaderen van (aanstaande) ouders een goed werkende manier is om deelnemers te werven. Een groot deel van de respondenten geeft ook aan dat het belangrijk is om te werken aan de bekendheid van het programma. Benadering via de verloskundige benoemen de respondenten daarbij als werkbare manier om (aanstaande) ouders eerder geneigd te krijgen tot deelname. Daarnaast beveelt een aantal respondenten aan om het programma uit minder bijeenkomsten te laten bestaan of hierin meer keuzes te geven aan de (aanstaande) ouders. Dit zou volgens hen kunnen door de cursus in verschillende blokken aan te bieden waarbij de (aanstaande) ouders zelf kunnen kiezen waaraan te wel of niet deel willen nemen. Een aantal respondenten benoemd ook als aanbeveling het betrekken van de overheid om het belang van het volgen van de cursus in te zien. Ook zou er op die manier gewerkt kunnen worden met een vorm van subsidie voor werkgevers vanuit de overheid om (aanstaande) ouders deel te laten nemen aan het ouderschapsprogramma. Als laatste bevelen vooral de vrouwen aan om gebruik te maken van reviews van (aanstaande) ouders die deel hebben genomen aan het programma. Zij geven aan dat dit van invloed kan zijn op hun eigen motivatie om wel of niet deel te nemen. Als aanbeveling om meer mannen bereid te krijgen tot deelname wordt genoemd dat het geven van een duidelijke uitleg met wat deelnemers te wachten staat goed aan zou kunnen sluiten bij de behoefte van mannen. Hierbij wordt ook aanbevolen om gebruikt te maken van een filmpje waar deze dingen in uitgelegd worden. Ook wordt genoemd dat het bevatten van praktische informatie het aantrekkelijker zou maken voor mannen. Als laatste wordt door zowel mannen als vrouwen aanbevolen om gebruik te maken van mannelijke begeleiders die het programma aanbieden, vanwege de andere manier van spreken en denken over de zwangerschap en het ouderschap door mannen.

4.3 Invloed motivatie

4.3.1 Structureel

Het overgrote deel van de respondenten geeft aan dat tijd een belangrijke rol speelt in hun motivatie om wel of niet deel te nemen. Een deel zegt hierover het al druk zat te hebben. Een deel van de respondenten geeft aan dat de invloed van de hoeveelheid tijd afhankelijk is van de mate van motivatie die zij hebben voor het volgen van het programma. Als zij in grote mate gemotiveerd zijn, speelt de hoeveelheid tijd die ze kwijt zijn aan het volgen van het programma een minder grote rol. De (aanstaande) ouders geven ook aan dat het tijdstip waarop de cursus plaatsvindt een rol speelt. Hierin geven de (aanstaande) ouders aan de voorkeur te hebben voor het volgen van de cursus in de avond. Opvallend is dat een klein deel van de respondenten aangeeft dat de hoeveelheid tijd die ze kwijt zouden zijn aan het volgen van het programma geen grote rol speelt in hun motivatie om wel of niet deel te nemen. Zij geven aan het belangrijk vinden te vinden om veel tijd te besteden aan het volgen van de cursus en het zelfs fijn vinden om er veel tijd aan kwijt te zijn. De bereikbaarheid speelt voor het overgrote deel van de respondenten ook een rol in hun motivatie om wel of niet deel te nemen. De respondenten geven aan dat deze factor voor een deel ook samenhangt met de factor tijd.

Hoe verder de (aanstaande) ouders moeten reizen des te meer tijd het hun kost. De respondenten die aan hebben gegeven dat de hoeveelheid tijd die ze kwijt zijn aan het volgen van het programma een grote rol speelt in hun motivatie, hechten ook meer waarde aan de af te moeten leggen afstand naar de cursus. Alle respondenten geven aan dat het prettig is als de cursus te volgen is in de eigen stad en het liefst in de eigen buurt. Deze voorkeur voor aanbod dichtbij komt overeen met wat in het onderzoek van het NJI (2014) naar voren kwam. Hierbij geven ze aan dat een grote af te leggen afstand ervaren wordt als een drempel.

“(...) Ja dat is natuurlijk met die anderen zwangerschap cursussen ook zo, op de hoek kun je die krijgen en dat maakt wel die drempel hoger als je dan daar een uur voor moet reizen. (...)”

Ook geven de respondenten aan dat het (net zoals bij de factor tijd) ook afhankelijk is van hun motivatie om deel te nemen aan het programma. Hoe groter de motivatie hoe minder de afstand een rol speelt. Slechts een enkele respondent geeft aan dat de af te leggen afstand voor het volgen van het programma geen rol speelt in hun motivatie. Alle respondenten geven aan dat de (eventuele) kosten voor het programma ook een rol speelt in hun motivatie om wel of niet deel te nemen. Hierbij geeft de meerderheid aan dat het afhankelijk is van de opbrengsten van het programma of ze bereid zijn er geld aan uit te geven. De kosten spelen voor hen geen grote rol als ze er van overtuigd zijn dat ze de cursus nodig hebben of het hun veel oplevert. Wel geeft de meerderheid van de respondenten aan dat het volgen van het programma aantrekkelijker zou worden op het moment dat ze er geen kosten aan kwijt zijn en dat dit drempelverlagend werkt. Enkele respondenten geven aan dat ze nog meer gemotiveerd zouden zijn als de cursus vergoed wordt door de verzekering.

“(...) Ja het zou wel helpen. Al hoe wel ik ook ergens psychologisch wel zoiets heb van als het echt gratis is dan heb ik ook nog wel een beetje twijfels bij de kwaliteit. Dat is misschien heel stom maar als het bijvoorbeeld vergoed zou worden door de verzekering dan zou ik al meer zoiets hebben van, dan geloven er meerder mensen in dat het echt beneficial is zeg maar. (...)”

Slechts één respondent geeft aan dat ze het programma niet zou volgen als er kosten verbonden zijn aan het volgen van het programma.

4.3.2 Attitude

De mening van de partner speelt bij alle respondenten een grote rol in hun motivatie om wel of niet deel te nemen. De respondenten geven aan het belangrijk te vinden dat zowel zij als hun partner het leuk vindt om deel te nemen aan het programma. Daarbij geeft het grootste deel van respondenten ook aan de cursus alleen te volgen als ze dat samen kunnen en willen doen. Ze geven aan dit belangrijk te vinden vanwege de onderwerpen die aan bod komen tijdens het programma. Deze onderwerpen zijn volgens de respondenten alleen nuttig om te bespreken als dat samen met de

partner gedaan wordt omdat het ze het proces van partnerschap naar ouderschap samen doorgaan. De mening van anderen vinden de respondenten daarin tegenover een stuk minder belangrijk. Bijna alle respondenten geven aan dat de mening van anderen geen invloed heeft op hun motivatie om wel of niet deel te nemen aan het programma. Dit komt overeen met het onderzoek van Egten et al. (2008) in dat opzicht dat hier ook aangegeven wordt dat de mening van anderen geen invloed heeft op de respondenten. Ze geven hierbij aan dat ze de hun eigen keuzes maken omtrent het kind en dat niemand anders daar iets over te zeggen heeft. Een aantal respondenten geeft wel aan dat de mening van anderen op een positieve manier invloed kan hebben. Echter zeggen zij dat dit geen doorslaggevende rol speelt.

“(...) Ja het kan wel een rol spelen als bijvoorbeeld mijn zusje of een vriendin zegt van joh dat heb ik gedaan, dat was een succes, dat raad ik je aan. Dan zou ik er wel over nadenken maar nu zo op het eerste denk ik eigenlijk niet dat het me over zou houden (...)”

Een meerderheid van de respondenten geeft aan dat zij eerder wat aannemen van dichtbij staande vrienden en familie, in vergelijking met anderen uit hun omgeving. Echter geven zij aan dat de mening van hun partner hier nog boven staat, de mening van de partner weegt een stuk zwaarder dan de mening van anderen. Wat hierbij opvalt is dat meer mannen aangeven zich iets aan te trekken van de mening van anderen dan dat de vrouwen dat doen.

4.3.3 Inhoud

De meningen van de respondenten over het feit dat dit programma zich richt op het versterken van de partnerrelatie zijn erg variërend. Enerzijds geeft een deel van de respondenten aan dat zij het een mooi perspectief vinden dat het programma zich hierop richt, waarbij een deel van deze respondenten ook aan geeft het belangrijk te vinden dat er aandacht wordt besteed aan dit onderwerp.

“(...) Ja ik denk dat dat wel belangrijk is, kijk het opvoeden moet je uiteindelijk zelf doen, maar wel met elkaar. En als je daar, als je relatie op spanning staat, wordt opvoeden samen ook lastiger. Dus ik denk dat dat juist wel belangrijk is dat dat een onderwerp is. (...)”

Ook geeft een deel aan dat het een mooie bijkomstigheid is en dat het hun wel iets op zou kunnen leveren. Echter antwoorden zij dat het geen aanzienlijk grote rol speelt in hun motivatie.

Anderzijds geeft een ander klein deel van de respondenten aan dat het juist minder motiverend werkt dat het programma zich richt op het versterken van de partnerrelatie en geeft nog een ander deel aan te denken dat het programma hun partnerrelatie niet kan beïnvloeden. Zij vinden het voelen als bemoeienis dat er gesproken moet worden over hun relatie.

“(...) Dat zou denk ik eerder negatief werken voor mij dan positief. Omdat ik dat, de relatie die mijn vriendin en ik hebben die vind ik zo, daar heeft niemand wat mee te maken zeg maar. (...)”

Merkwaardig is dat alle respondenten aangeven het niet nodig te vinden voor de eigen relatie dat het programma zich hierop richt. Zeker in combinatie met wat de respondenten aan hebben gegeven over de merkbare veranderingen die plaats vinden in hun relatie tijdens de zwangerschap.

De respondenten zijn een stuk meer eensgezind in hoeverre het feit dat de cursus samen met de partner gevolgd moet worden een rol speelt in hun motivatie om wel of niet deel te nemen. Alle respondenten geven aan het programma liever samen met de partner te volgen. Het grote deel hiervan geeft ook aan enkel en alleen deel te nemen als ze dat kunnen samen doen omdat het volgens hen alleen dan zinvol is. Dat het programma deels gevolgd wordt in een groep met andere stellen vindt de meerderheid van de respondenten leuk. De respondenten benoemen het volgen van het programma in een groep als leerzaam en relativerend en geven te denken dat het veel oplevert om verhalen en ervaringen uit te delen. De mate waarin dit invloed heeft op hun motivatie verschilt echter wel behoorlijk per respondent, een deel geeft hierbij aan dat het hun niet echt uitmaakt of het programma voor een deel gevolgd wordt met andere stellen of niet. Een heel beperkt deel van de respondenten geeft aan het volgen van het programma met andere stellen niet als prettig te ervaren. Daarbij wordt aangegeven geen zin te hebben in het luisteren naar de ellende van andere mensen en geeft een respondent aan dat het een risico kan zijn om het programma met andere te volgen.

“(...) Je kan soms een groep hebben waar er een enorme dwarsligger is of twee of mensen waar je helemaal geen klik mee hebt. Dat kan heel erg bepalend zijn, dus dat is een risico maar aan de andere kant kan het ook heel veel meer opleveren. (...)”

De meerderheid van de respondenten geeft aan dat het feit dat het programma nog een onderzoek is een kleine invloed heeft op hun motivatie om wel of niet deel te nemen. Wel geeft een deel hiervan aan dat het zorgt voor extra motivatie wetende dat het programma bewezen effectief is. Een grote minderheid van de respondenten geeft aan dat het wel een grote rol speelt in hun motivatie. Een deel in positieve zin, omdat zij wetenschappelijk onderzoek van groot belang vinden en dit daarom één van de belangrijkste redenen is voor hun om wel deel te nemen aan het programma. Een ander deel in negatieve zin omdat zij niet geloven in een interventie uit Amerika.

“(...) Ja en helemaal als het uit Amerika komt eerlijk gezegd. Je kunt niet een op een interventies die in Amerika dan effectief zijn, in Nederland gaan invoeren. (...)”

4.4 Overige resultaten

Naast deze van tevoren vastgestelde factoren hebben de respondenten nog een aantal andere factoren genoemd waarvan zij aangeven dat deze van invloed zijn op hun motivatie om wel of niet deel te nemen. Zo noemen een aantal respondenten dat het lezen van reviews erg van invloed kan zijn op hun motivatie, samen met de manier waarop begeleiding wordt gegeven. Hierbij geven zij aan behoefte te hebben aan een begeleider die meebeweegt met de behoeftes van de deelnemers. Daarnaast geeft de meerderheid van de respondenten aan dat wat de opbrengsten van het programma zijn van zeer grote invloed is op hun motivatie. Redenen die een negatief effect hebben op de motivatie van de respondenten zijn het hebben van geen behoefte aan het volgen van het programma, het verplicht maken om het programma te volgen, het hebben van een belerend of zweverig karakter en het ontbreken van angst over hoe het ouderschap gaat lopen. Reden die door de respondenten worden genoemd als minst zwaar wegend in hun motivatie zijn de eventuele kosten, de mening van anderen, de reistijd en of het volgen van het programma in groepsverband plaatsvindt. Reden die door de respondenten juist genoemd worden als zwaarstwegend zijn de mening van de partner, de opbrengsten van het programma en of het programma bewezen effectief is of niet. Volgens de respondenten zijn redenen van andere mensen om niet deel te nemen aan het programma het geen zicht hebben op de opbrengsten van het programma en de tijdsinvestering. Een andere reden die respondenten noemen is dat sommige ouders niet houden van dingen voorbereiden en het liever eerst zelf proberen tijdens het ouderschap. Als laatste geven ouders aan dat de onderwerpen weleens te diepgaand zouden kunnen zijn voor andere stellen, waarbij zij stellen dat het erg gevoelig ligt als anderen mensen zich bemoeien met onderwerpen als opvoeden en het ouderschap. Dit komt overeen met wat Kesselring et al. (2012) beschrijft over de gevoeligheid voor de bemoeienis van anderen over de opvoeding. Als redenen dat mannen niet zouden deelnemen aan het programma noemen de respondenten dat het een deuk in het ego van de mannen kan opleveren, dat mannen het lastig vinden om over dit soort onderwerpen te praten en **al helemaal** met andere, onbekende mensen.

5.0 Discussie

5.1 Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de gestelde hoofdvraag van dit onderzoek:

- Wat speelt een rol bij de motivatie van (aanstaande) ouders die tussen de 20^e en 30^e week van de zwangerschap zijn, om wel of niet deel te willen nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu?

Er zijn diverse factoren die een rol spelen in de motivatie van (aanstaande) ouders om wel of niet deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu. Dit zijn zowel factoren op structureel, attitude en inhoudsniveau. Op structureel niveau blijkt vooral de factor tijd van grote invloed te zijn. Op attitudeniveau blijkt de mening van de partner van essentieel belang te zijn en op inhoudsniveau speelt het samen kunnen volgen van het programma een grote rol. Deze factoren blijken echter alleen een rol te spelen op het moment dat ouders twijfelen en er weinig sprake is van intrinsieke motivatie tot deelname. Hoe meer ouders intrinsiek gemotiveerd zijn tot het volgen van het programma, des te minder externe factoren als tijd, kosten en dergelijke een rol spelen. De intrinsieke motivatie van de (aanstaande) ouders blijkt voornamelijk te bestaan uit de verwachte opbrengsten van het programma. Wanneer zij denken dat het volgen van het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu hen iets op gaat leveren, neemt hun motivatie toe.

Uit de resultaten van het onderzoek komt echter naar voren dat ouders überhaupt weinig gemotiveerd zijn om deel te nemen aan het programma. Dit heeft verschillende redenen. Ten eerste zijn ouders voornamelijk bezig met de praktische voorbereiding op het krijgen van een kind, zoals het inrichten van de babykamer en de aankoop van benodigde spullen. Tegelijkertijd zijn (aanstaande) ouders ook bezig met voorbereiden op de bevalling door hun kennis over dat onderwerp te vergroten. De (aanstaande) ouders zijn nog niet bezig met zaken die de opvoeding aan gaan en ook de verandering die het hebben van een kind met zich meebrengt en van invloed is op hun partnerrelatie, heeft nog niet hun aandacht. Ten tweede willen de (aanstaande) ouders de periode na de geboorte van het kind liever zelf ontdekken en geven ze de voorkeur aan proefondervindelijk leren. Hieruit vloeit voort dat de (aanstaande) ouders weinig behoeften hebben aan ondersteuning of begeleiding op dit gebied. Ten derde blijken de onderwerpen ouderschap en opvoeding erg gevoelig te liggen bij de (aanstaande) ouders. Zij hebben omtrent deze onderwerpen weerstand tegen bemoeienis van buitenaf. Zij willen absoluut niet het gevoel krijgen dat iemand zich bemoeit met hun aanpak, beslissingen of manier van opvoeden en zijn daardoor huiverig voor een mogelijk belerend karakter van het ouderschapsprogramma.

5.2 Kanttekeningen onderzoek

Het doel van het onderzoek was om meer zicht te krijgen op wat een rol speelt bij de motivatie van (aanstaande) ouders om wel of niet deel te nemen aan het programma van Ouderteam.nu. Dit doel van dit onderzoek is grotendeels bereikt. Dit is voornamelijk te danken aan het kwalitatieve karakter van dit onderzoek. Deze kwalitatieve manier bood ruim gelegenheid om vanuit een breed perspectief antwoord te vinden op de gestelde onderzoeksvraag. Ook gaf het de respondenten de ruimte om veel te vertellen over de verschillende onderwerpen waardoor diepgang gecreëerd kon worden. Deze ruimte voor de respondenten heeft ervoor gezorgd dat er achterliggende oorzaken gevonden zijn van het door Ouderteam.nu ervaren probleem dat er weinig (aanstaande) ouders deel willen nemen aan het programma. Was er voor dit onderzoek gebruik gemaakt van een kwantitatieve onderzoeksbenadering, waren deze achterliggende oorzaken hoogstwaarschijnlijk niet aan het licht gekomen.

Naast het sterke punt van dit onderzoek zijn er ook nog een aantal verbeter punten te benoemen die bij een vergelijkend of vervolgonderzoek eventueel anders aangepakt zouden kunnen worden. Tijdens de uitvoering van het onderzoek is gebleken dat er iets te gestructureerd gewerkt is, aan de hand van de uitgewerkte topiclijst. Door de hoeveelheid vooraf opgestelde vragen is er minder diepgang gecreëerd tijdens de interviews. Hierdoor kan het zijn dat er achterliggende motieven en ervaringen niet benoemd zijn door de respondenten waardoor eventuele bruikbare informatie achter is gebleven. Tegelijkertijd is deze iets gestructureerde vragenlijst ook helpend geweest om een breder antwoord te krijgen op de vraag wat van invloed geweest is op de motivatie van de respondenten. Door verdiepende vragen te stellen over de motivatie en daarbij verschillende onderwerpen aan te snijden is er meer inzicht gecreëerd in hetgeen van invloed is.

Daarnaast kan als kanttekening van dit onderzoek benoemd worden dat de steekproef van dit onderzoek niet aanzienlijk groot is. De elf respondenten die deel hebben genomen aan dit onderzoek kunnen de gehele doelgroep van stellen waarvan de vrouw zich tussen de 20^e en 30^e week van het zwangerschap bevindt niet vertegenwoordigen. Hierdoor bestaat de kans dat er geen volledig realistisch beeld gecreëerd is met de resultaten van dit onderzoek, wat ook de betrouwbaarheid van het onderzoek beïnvloed. Ook kan gesteld worden dat de interviewer zelf van invloed is geweest op de respondenten. Vanwege de positie waarin de onderzoeker zich bevindt, als zijnde onderzoeker van Ouderteam.nu, kan het zo zijn dat de respondenten zich niet 100% uit durfden te spreken tegenover de onderzoeker. Met name de respondenten die wel deelnemen aan het programma van Ouderteam.nu zouden zich tegengehouden kunnen voelen om zich negatief uit te spreken over het programma.

5.3 Aanbevelingen

5.3.1 Vervolgonderzoek

In dit onderzoek is enkel en alleen gekeken naar mannen en vrouwen waarvan de vrouw rond de 20^e en 30^e week van de zwangerschap is. Interessant zou zijn om ook gegevens te verzamelen over mannen en vrouwen die zich in een andere periode van de zwangerschap bevinden. Met deze gegevens kan er volgens gekeken worden naar eventuele verschillen in factoren die een rol spelen bij de motivatie van stellen om wel of niet deel te nemen, in verschillende periodes van de zwangerschap. Hierdoor kan er nog een beter inzicht in de motieven ontstaan.

Daarnaast zou in overweging genomen kunnen worden om een longitudinaal onderzoek uit te voeren. Hierbij zouden (aanstaande) ouders op verschillende momenten geïnterviewd kunnen worden. De interviews kunnen afgenomen worden voor de zwangerschap, tijdens de zwangerschap en in de periode na de geboorte van het kind. Zo kan onderzocht worden of de motivatie van de stellen verandert in de loop van de tijd en of deze zeer variërend is in de verschillende periodes.

In dit onderzoek zijn geen mensen geïnterviewd die bewust hebben gekozen om niet deel te nemen aan het programma van Ouderteam.nu. Deze zogenaamde niet willers, die bewust overwogen hebben om wel of niet deel te nemen en vervolgens hebben besloten om niet deel te nemen, waren lastig te vinden of bereid te krijgen tot deelname aan een interview. Het zou echter wel veel inzicht kunnen creëren om te weten waarom deze deelnemers niet deel willen nemen aan het programma van Ouderteam.nu. Wetende wat eventuele belemmerende factoren geweest zijn voor deze niet willers, kan hier volgens op ingespeeld worden.

5.3.2 Aanbeveling voor advies

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de adviesvraag die in samenwerking met Ouderteam.nu gesteld is.

- Hoe krijgen we ouders bereid om deel te nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu?

Om antwoord te geven op deze adviesvraag worden er hieronder een aantal aanbevelingen benoemd. Deze aanbevelingen zullen verder worden uitgewerkt in het Adviesproduct dat aanvullend aan dit onderzoek geschreven wordt.

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat zowel mannen als vrouwen behoefte hebben aan praktische informatie over de bevalling. Ouderteam.nu zou in kunnen spelen op deze behoefte door het programma aan te vullen met informatie hierover. Daarnaast zou Ouderteam.nu in deze behoefte kunnen voorzien door samen te werken met een andere organisatie of een ander programma wat deze informatie al wel aanbiedt. Zo kan er gezamenlijk een totaalprogramma aan geboden worden.

Ook komt in de resultaten naar voren dat de (aanstaande) ouders erg gevoelig zijn voor bemoeienis van anderen en huiverig zijn voor een belerend karakter van het programma. Hier zou Ouderteam.nu op twee verschillende manieren op in kunnen spelen. Ten eerste is het van belang dat het programma van Ouderteam.nu zo min mogelijk belerende elementen bevat en dat het programma te gemoed komt aan de behoefte van (aanstaande) ouders aan autonomie in de opvoeding. Ten tweede zou Ouderteam.nu aandacht moeten besteden aan hun imago, waarbij ze opletten dat de uitstraling dat het programma allesbehalve belerend overkomt. Tevens blijkt uit de resultaten dat wat ouders denken dat het volgen van het programma hen op kan leveren een grote rol speelt in hun motivatie. Ouders die denken dat het volgen van het programma hen mogelijk iets op zou kunnen leveren en vervolgens lezen wat de opbrengsten van Ouderteam.nu zijn, zullen extra gemotiveerd worden om deel te nemen. Ouderteam.nu zou invloed op deze motivatie uit kunnen oefenen door in detail te formuleren en uiteindelijk te communiceren wat de opbrengsten van het volgen van Ouderteam.nu zijn. Hiermee spelen ze op een indirecte manier in op de motivatie van de (aanstaande) ouders.

Uit deze aanbevelingen kan geconcludeerd worden dat Ouderteam.nu om meer deelnemers bereid te krijgen tot deelname zou moeten kijken naar de inhoud van het programma en moet kijken of deze eventueel aangepast zou kunnen worden door verbreding van de onderwerpen of een aanbod in samenwerking met een ander programma. Daarnaast is aan te bevelen dat Ouderteam.nu aandacht gaat besteden aan de informatie over Ouderteam.nu die zij aanbieden via internet, folders en mond op mondreclame. Hiervoor moet goed gekeken worden naar de formulering van deze informerende teksten, zodat deze de lezer duidelijk het idee geeft dat de cursus niet belerend is en duidelijk is wat de opbrengsten zijn van het volgen van het programma.

Bibliografie

- Andriessen, D., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H., & Peij, S. (2010). *Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo: Gedragscode voor het voorbereiden en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek binnen het Hoger Beroepsonderwijs in Nederland*. Den Haag: Vereniging Hogescholen.
- Augeo. (2011). *Nieuw lectoraat ouderschap en ouderbegeleiding*. Geraadpleegd op maandag 13 februari 2016, van <https://www.augeo.nl/nl-nl/nieuws/nieuw-lectorat-ouderschap-en-ouderbegeleiding/>
- Baarda, D. B. (2009). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Houten: Noordhoff Uitgevers Groningen.
- Baarda, D.B., Hulst, M, van der. & Goede, M, de. (2012). *Basisboek Interviewen*. Gedownload op 25 maart 2017, van http://www.e-bookweb.nl/1ehoofdstuk/9789001842857_h1.pdf
- Basstanie, D., Boddaert, S., Coene, A., Coppens, H., Foubert, M., Hellemans, K., . . . Vonk, J. (2003). *Vader worden in de eenentwintigste eeuw*. (Afstudeeropdracht). Communicatiewetenschappen, Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, Universiteit Antwerpen, Antwerpen.
- Boer, J. de, Zeeman, K., & Offerhaus, P. (2008). *Prenatale verloskundige begeleiding*. Wetenschappelijke onderbouwing. Utrecht: KNOV.
- Berg, S.J. & Wynne-Edwards, K.E. (2001). Changes in Testosterone, Cortisol, and Estradiol Levels in Men Becoming Fathers. *Mayo Clinic Proceedings*, 76, 582-592.
<http://dx.doi.org/10.4065/76.6.582>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016). Geboorte; kerncijfers. Geraadpleegd op 16 maart 2017, van [http://statline.cbs.nl/statweb/publication/?vw=t&dm=slnl&pa=37422ned&d1=0,45,7,9,11,13,16,35,40-41&d2=0,10,20,30,40,\(l-4\)-l7hd=090218-0953&hdr=g1&stb=t](http://statline.cbs.nl/statweb/publication/?vw=t&dm=slnl&pa=37422ned&d1=0,45,7,9,11,13,16,35,40-41&d2=0,10,20,30,40,(l-4)-l7hd=090218-0953&hdr=g1&stb=t)
- Centrum voor Jeugd en gezin. (z.d.). *Ouderschap en ouderbegeleiding*. Geraadpleegd op maandag 13 februari 2016, van <http://www.cjgprof.nl/pagina/thema-dossiers/ouderschap-en-ouderbegeleiding/688901>
- Deave, T., Johnson, D., & Ingram, J. (2008). Transition to parenthood: the needs of parents in pregnancy and early parenthood. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 30.
doi:10.1186/1471-2393- 8-30
- Dew, J., & Wilcox, W.B. (2011). If Momma Ain't Happy: Explaining Declines in Marital Satisfaction Among New Mothers. *Journal of Marriage and Family*, 73, 1–12.
doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00782.x
- Edelstein, R.S., Wardecker, R.W., Chopik, W.J., Moors, A.C., Shipman, E.L. & Lin, J.L. (2014). Prenatal hormones in first-time expectant parents: Longitudinal changes and within-couple correlations. *American Journal of Human Biology*, 27, 317-325. doi:10.1002/ajhb.22670

- Egten, C., van., Zeijl, E., Hoog, S. de., Nankoe, C., & Petronia, E. (2008). *Gezinnen van de Toekomst: Opvoeding en Opvoedingsondersteuning*. Den Haag: E-Quality
- Engels, E. (2005). *Kraamtranen: Alles over postnatale depressies*. Huizen: Pica.
- Firma, R. (2012) Stress in de babytijd: de psychologie bij zwangerschap en baby in de eerstelijns. *Psychopraktijk*, 4, 16-20. doi:10.1007/s13170-012-0005-4
- GeZZond. (2016). Meer dan opvoeden. *GeZZond*, 10(38), 8-10.
- Gravesteyn, C. (2013). En de ouders zelf dan? *Pedagogiek*, 33, 49-55.
<https://doi.org/10.5117/PED2013.1.GRAV>
- Grych, J.H., & Fincham, F.D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: Cognitive-Contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108, 267-290. doi:10.1037/0033-2909.108.2.267
- Haggerty, K.P., Charles B.F., Lonczak, H.S., Oxford, L.M., Harachi, T.W., & Catalano, R.F. (2002). Predictors of participation in parenting workshops. *Journal of Primary Prevention*, 22, 375-387. doi:10.1023/A:1015227623145
- Heinrichs, N., Bertram, H., Kuschel, A. & Hahlweg, K. (2005). Parent Recruitment and Retention in a Universal Prevention Program for Child Behavior and Emotional Problems: Barriers to Research and Program Participation. *Prevention Science*, 6, 275-286.
doi:10.1007/s11121-005-0006-1
- Hermanns, J. (2009). *Het opvoeden verleerd*. Oratie uitgesproken op 9 juni 2009. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Hogeschool Leiden. (z.d.). *Ouderschap en ouderbegeleiding*. Geraadpleegd op maandag 13 februari 2016, van <https://www.hsleiden.nl/ouderschap-en-ouderbegeleiding>
- Houlston, C., Coleman, L., & Mitcheson, J. (2013). Changes for the couple relationship during the transition to parenthood. *International Journal of Birth & Parent education*, 1, 18-22.
Gedownload op 30 maart 2017, van <http://knowledgebank.oneplusone.org.uk/wp-content/uploads/2014/06/Changes-for-the-couple-relationship-during-ttp.pdf>
- Kesselring, M., Winter, M., de, Horjus, B., Schoot, R., van de & Yperen, T., van. (2012). Do parents think it takes a village? Parents' attitudes towards nonparental adults' involvement in the upbringing and nurture of children. *Journal of Community Psychology*, 40, 921-937.
doi:10.1002/jcop.21497
- Kluwer, E.S., & Johnson, M.D. (2007). Conflict frequency and relationship quality across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and Family*, 69, 1089-1106.
doi:10.1111/j.1741-3737.2007.00434.x
- Kluwer, E.S. (2010). From partnership to parenthood: A review of marital change across the transition to parenthood. *Journal of Family Theory & Review*, 2, 105-125.
doi: 10.1111/j.1756-2589.2010.00045.x
- Kohnstamm, R. (2009) *Kleine ontwikkelingspsychologie I: Het jonge kind*.
doi:10.1007/978-90-313-7686-5

- Ligtermoet, I., & Okma, K. (2014). *Steun voor aanstaande ouders bij ouderschap en opvoeding*. (Rapport). Utrecht: NJI.
- Longworth, H., & Kingdon, C. (2010). Fathers in the birth room: What are they expecting and experiencing? A phenomenological study. *Midwifery*, 27, 1-7. doi:10.1016/j.midw.2010.06.013
- Mendez, J.L., Carpenter, J.L., LaForett, D.R., & Cohen, J.S. (2009). Parental Engagement and Barriers to Participation in a Community-Based Preventive Intervention. *American Journal of Community Psychology*, 44, 1-14. doi: 10.1007/s10464-009-9252-x.
- Migchelbrink, F. (2013). *Handboek praktijkgericht onderzoek*. Amsterdam, Nederland: SWP.
- Mourik, K. van, Crone, M.R., Pels, T.V.M., & Reis, R. (2015). Parents' beliefs about the cause of parenting problems and relevance of parenting support: Understanding low participation of ethnic minority and low socioeconomic status families in the Netherlands. *Children and Youth Services Reviews*, 61, 345-352. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.12.028>
- Natris, D. van, & Brouwer, W. (2008). De bereidheid van ziekenhuispersoneel tot deelname aan een communicatietraining. *Tijdschrift voor Medisch Onderwijs*, 27, 120-128. doi:10.1007/BF03078252
- Nederlands Instituut van Psychologen. (2007). *De basisprincipes*. Geraadpleegd op 29 mei 2017, van <https://www.psynip.nl/uw-beroep/beroepsethiek/beroepscode/de-basisprincipes/>
- Nederlands Jeugd Instituut. (2010). *De kracht van de pedagogische civil society: Versterking van een positieve sociale opvoed- en opgroeiomgeving* (Brochure). Utrecht: Auteur.
- NOS. (2016). *'Ik ken genoeg ouders waarvan ik denk: doe die maar een opvoedcursus'*. Geraadpleegd op 23 februari 2016, van <http://nos.nl/artikel/2143141-ik-ken-genoege-ouders-waarvan-ik-denk-doe-die-maar-een-opvoedcursus.html>
- Pouwels, B.J. (2011). *Work, family, and happiness: Essays on interdependencies within families, life events, and time allocation decisions*. (Proefschrift). Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Premberg, A., Carlsson, G., Hellström, A. L., & Berg, M. (2011). First-time fathers' experiences of childbirth - a phenomenological study. *Midwifery*, 27, 848-853. doi:10.1016/j.midw.2010.09.002
- Saisto, T., Salmela-Aro, K., Nurmi J.E., & Halmesmaki, E. (2001). Psychosocial characteristics of women and their partners fearing vaginal childbirth. *BJOG*, 108, 492-498. doi:10.1111/j.1471-0528.2001.00122.x
- Slingerland, M. (2016, 19 november). Moeten jonge ouders verplicht op cursus? *Trouw*. Geraadpleegd op 23 februari 2016, van <https://www.trouw.nl/samenleving/moeten-jonge-ouders-verplicht-op-cursus-~aa6769eb/>
- Spoth, R., & Redmond, C. (2000). Research on Family Engagement in Preventive Interventions: Toward Improved Use of Scientific Findings in Primary Prevention Practice. *Journal of Primary Prevention*, 21, 267-284. doi:10.1023/A:1007039421026
- Spruijt, E., & Kormos, H. (2014). *Handboek scheiden en de kinderen: Voor de beroepskracht die met scheidingskinderen te maken heeft*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum

- Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A., & Prast, H.M. (Red.). (2009). *De Menselijke Beslisser: Over de Psychologie Van Keuze en Gedrag*. Gedownload op 16 maart 2017, van https://www.kcwj.nl/sites/default/files/wrr_rapport_menselijke_beslissers.pdf
- Timmers-Huigens, D. (2004). *Opvoeden praktisch bekeken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Verhage, M. (2013). Van verwachten tot ervaren. *De rol van parenting self-efficacy in de transitie naar ouderschap*. Gedownload op 15 maart 2017, van <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/901810>
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?* Amsterdam: Boom Lemma.

Bijlages

Bijlage I – Mail respondentent Ouderteam.nu

Beste deelnemer van OuderTeam.nu,

U doet mee aan het programma OuderTeam.nu, aangeboden vanuit Hogeschool Leiden.

Vanuit de hogeschool werken wij zoveel mogelijk samen met studenten, die bijvoorbeeld deelonderzoeken uitvoeren voor onze projecten. Hiermee worden wij geholpen met antwoorden op actuele vraagstukken, maken studenten kennis met ons werkveld en ontwikkelen zij vaardigheden op het gebied van uitvoerend onderzoek. Op dit moment is Ester Doorlag, een student van Fontys Hogeschool Eindhoven, bezig met een afstudeeronderzoek voor project OuderTeam. Voor haar onderzoek zou zij graag een aantal aanstaande ouders (alleen, of samen) spreken met betrekking tot het onderstaande:

Goedendag,

Voor mijn afstudeertraject voer ik momenteel een onderzoek uit voor Ouderteam.nu. Ik ben vierdejaars student van de opleiding Toegepaste Psychologie, die ik volg aan de Fontys Hogeschool. Hiervoor ben ik opzoek naar ouders willen meewerken aan een interview van ongeveer een half uur. Het onderzoek dat ik uitvoer gaat over de motivatie van ouders om wel of niet deel te nemen aan een ouderschapsprogramma als Ouderteam.nu. Tijdens het interview zal worden gekeken naar hoe ouders zich voorbereiden op het ouderschap, hoe ze in aanraking zijn gekomen met Ouderteam.nu en welke verschillende onderwerpen/factoren de motivatie van de ouders beïnvloeden. Met de uitkomsten van dit onderzoek breng ik vervolgens een advies uit aan Ouderteam.nu over hoe ze beter in kunnen spelen op aanstaande ouders, met als doel om meer deelnemers te werven voor het ouderschapsprogramma.

Met vriendelijke groet,

Ester Doorlag

Wij stellen uw eventuele medewerking zeer op prijs. Als u niet wilt meewerken hoeft u hier geen reden voor op te geven.

Als u hier wel voor open staat, dan hoor ik het graag. Wilt u mij dan laten weten op welk nummer Ester eventueel contact met u mag opnemen om een interview te plannen?

Met vriendelijke groet,

Merel van Grimbergen

Onderzoeker lectoraat Ouderschap & Ouderbegeleiding

Hogeschool Leiden

Bijlage II – Vragenlijst

Topics	Hulpvragen
Introductie	Bedankt voor uw deelname aan het interview. Het interview zal bestaan uit voornamelijk open vragen en zal ongeveer een half uur duren. De resultaten van het interview zullen uitsluitend gebruikt worden voor het onderzoek. <i>De resultaten zullen niet gedeeld worden met de partner.</i> Ook zullen de resultaten onherleidbaar zijn en worden eventueel genoemde namen geanonimiseerd. De opname zal uitsluitend door mij, onderzoekers van Ouderteam.nu of assessoren van mijn opleiding worden beluisterd. Heb ik uw toestemming op het gesprek op te nemen? De vragen zullen gaan over hoe uw motivatie om wel of niet deel te willen nemen aan het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu. Er zullen kort wat vragen gesteld worden over het verloop van de zwangerschap en hoe uw voorbereiding op het ouderschap eruitziet. Daarna zullen de vragen vooral gaan over de verschillende onderwerpen die een rol hebben gespeeld bij uw keuze om wel of niet deel te nemen met het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu. De resultaten van het interview zullen gebruikt worden voor het onderzoek wat als hoofdvraag heeft; <i>“Welke motieven spelen een rol bij de keuze van (aanstaande) ouders die die tussen de 20^e en 30^e week van de zwangerschap zijn, om wel of niet deel te willen nemen aan het ouderschapsprogramma van ouderteam.nu?”</i>. Het heeft als doel om een advies aan Ouderteam.nu uit te kunnen brengen over hoe zou het voor meer ouders aantrekkelijk kunnen maken om deel te nemen aan het programma. Het is begrijpelijk dat sommige vragen misschien lastig te beantwoorden zijn, omdat u er niet zomaar een antwoord op hebt of vanwege persoonlijke redenen. Dit mag u natuurlijk altijd aangegeven, dan zal daar rekening mee worden gehouden. Als u interesse hebt in de resultaten van het onderzoek kan ik deze met u delen en natuurlijk mag u er altijd vragen over stellen. Alvast bedankt voor de medewerking.
1. Verloop zwangerschap	- Hoeveel weken bent u zwanger? - Hoe is de zwangerschap tot nu toe verlopen? - o Fysiek - o Emotioneel/mentaal
2. 20 ^e – 30 ^e week van de zwangerschap	- Wat houdt u bezig in deze periode? - o Hoe bevalt het zwanger zijn in deze periode? / Hoe ervaart u de zwangerschap van uw vrouw in deze periode? - o Denkt u al na over het opvoeden van het kind?
3. Voorbereiding ouderschap	- Hoe denkt u over het zich wel of niet voorbereiden op het ouderschap? - o Hoe bereid u zich voor? ▪ Informatie (Boeken, familie/vrienden, professional, internet) ▪ Praat u met anderen over het ouderschap? ▪ Heeft u een programma/cursus gevolgd ter voorbereiding op het ouderschap?

4. Bekendheid met ouderschapsprogramma	- Waar denkt u aan bij een ouderschapsprogramma's? - Wat is een ouderschapsprogramma volgens u? - Hoe bent u in aanraking gekomen met Ouderteam.nu? - <i>Wat weet u over het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu?</i>
5. Houding t.o.v. ouderschapsprogramma	- Wat vindt u van ouderschapsprogramma's in het algemeen? - Wat vindt u van het ouderschapsprogramma van Ouderteam.nu?
6. Redenen voor deelname ○ Structureel ▪ Tijdinvestering ▪ Bereikbaarheid ▪ Gratis deelname ○ Attitude ▪ Opbrengsten ▪ Mening partner ▪ Mening omgeving ○ Inhoud programma ▪ Onderwerp ▪ Samen met partner ▪ Onderzoek ▪ In groepen werken/andere stellen	- Wat zijn voor u redenen om wel deel te nemen aan het programma van Ouderteam.nu? ○ Structureel ▪ In hoeverre speelt de hoeveelheid tijd die u kwijt bent aan dit programma een rol bij uw motivatie om deel te nemen aan het programma? ▪ In hoeverre speelt de bereikbaarheid een rol bij uw motivatie om deel te nemen aan het programma? ▪ In hoeverre speelt het feit dat de deelname gratis is een rol bij uw motivatie om deel te nemen aan het programma? ○ Attitude ▪ Wat denkt u dat het volgen van het programma u op gaat leveren? ▪ Wat weet u over de verwachte positieve uitkomsten van het programma? ▪ In hoeverre speelt de mening van uw partner over het ouderschapsprogramma een rol bij uw motivatie om deel te willen nemen? ▪ In hoeverre speelt de mening van uw vrienden, familie en/of kennissen een rol bij uw motivatie om deel te willen nemen? ○ Inhoud programma ▪ In hoeverre speelt het feit dat het programma zich richt op het versterken van de partnerrelatie een rol bij uw motivatie om deel te nemen aan het programma? ▪ In hoeverre speelt het feit dat u het programma samen met uw partner moet volgen een rol bij uw motivatie om deel te nemen aan het programma? ▪ In hoeverre speelt het feit dat het een onderzoek is een rol bij uw motivatie om deel te nemen aan het programma? ▪ In hoeverre speelt het feit dat u in groepen/andere stellen moeten werken tijdens het programma een rol bij uw motivatie om deel te nemen aan het programma? - Zijn er nog andere redenen die invloed hebben gehad op uw motivatie om deel te nemen aan het ouderschapsprogramma? - Welke redenen weegt voor u het zwaarst om wel deel te nemen aan het programma? - Welke reden weegt voor u het minst zwaar? - Zou u bereid zijn om voor een ouderschapsprogramma te betalen? - Wat had uw mening positief kunnen veranderen?
8. Aanbevelingen	- Wat zou volgens u een manier zijn om deelnemers bereid te krijgen tot deelname? - Wat denkt u dat redenen zijn dat ouders zich niet zouden aanmelden voor een ouderschapsprogramma?
Afsluiting	Ik denk dat ik genoeg antwoorden heb. Ik wil u hartelijk bedanken voor het mogen afnemen van dit interview. U kunt altijd nog contact op nemen bij vragen of eventuele interesse in de resultaten.

Bijlage III – Informatie Ouderteam.nu

Ouderteam.nu

OuderTeam.nu is een preventief psycho-educatief programma voor aanstaande ouders en ouders die al een of meerdere kinderen hebben, dat zich richt op de samenwerkingsrelatie tussen partners in de overgang van partnerschap naar ouderschap. Het is gebaseerd op het Amerikaanse programma Family Foundations: een effectief bewezen interventie die sterke korte en lange termijneffecten liet zien, zowel bij de ouders als het kind.

Doel

Het doel van het programma is het verbeteren van het ouderlijk welzijn, de partnerrelatie, de oudervaardigheden en het versterken van het welzijn van het kind. Het uitgangspunt van OuderTeam.nu is dat goede zorg voor het kind begint bij goede zorg voor de ouders.

Bijeenkomsten

Tijdens de groepsbijeenkomsten wordt door middel van presentaties, opdrachten, filmpjes en groepsdiscussies aandacht besteed aan de uitdagingen van het ouderschap en de samenwerking van jullie als partners met betrekking tot jullie (aanstaande) kindje. Een leuk onderdeel van deze bijeenkomsten is dat jullie ervaringen kunnen delen met andere aanstaande ouders.

De eerste vier lessen vinden plaats tijdens de zwangerschap, vanaf ongeveer 32 weken zwangerschap. De eerste en de vierde les zijn bijeenkomsten in groepsverband, georganiseerd door een OuderTeam.nu professional. De tweede en de derde les worden thuis digitaal gevolgd, dit kan in de eigen tijd.

De laatste vier lessen vinden plaats wanneer het kindje is geboren. Voor de eerste en de vierde les wordt weer een bijeenkomst georganiseerd door een professional en de tweede en de derde les worden thuis digitaal gevolgd.

Tijdens de zwangerschap

De lessen tijdens de zwangerschap richten zich op de introductie van verschillende thema's en relatievaardigheden. Er komen onderwerpen aan bod als vertrouwen hebben in elkaar, hoe om te gaan met tegenslag en de drie G's. Praktische zaken worden behandeld, zoals de basisregels en -beloften in het gezin en de taakverdeling in de huidige situatie en als het kind er is. Besproken wordt hoe je kan samenwerken als partners, op zo'n manier dat het de ontwikkeling van je kind, jouw eigen welzijn en het gezamenlijk welzijn ten goede komt.

Na de zwangerschap

Postnatale lessen zijn gericht op de nieuwe situatie, als het kindje er is. Hier komen (eerder besproken) thema's aan bod zoals veiligheid, hechting en temperament van het kind. Er wordt aandacht besteed aan emoties bij kinderen en waarden en wensen voor de baby. Behandeld wordt hoe ouders conflicten kunnen erkennen en veranderen en waarom het zo belangrijk is om tijd te nemen voor elkaar en elkaar te blijven steunen in de nieuwe ouderrol.

Bijlage IV - Analyseplan

Voorbeeld coderen

In dit analyseplan wordt toegelicht op welke manier de data is geanalyseerd. Na het afnemen van de interviews zijn alle gesprekken letterlijk uitgetypt tot een transcript. Onder het kopje Data-analyse (zie hoofdstuk 3.4) is al benoemd dat de data aan de hand van de drie fases van het coderen wordt geanalyseerd. Tijdens het eerste proces, het open coderen zijn in de transcripten de belangrijkste benoemde aspecten gemarkeerd. Vervolgens zijn aan deze belangrijke zinnen codes toegekend. Deze codes omvatten de inhoud van hetgeen benoemd is door de respondent.

Als voorbeeld:

R: Nee daar maken wij onze eigen keuzes in. → Maken eigen keuzes

Vervolgens is daar de code Maken eigen keuzes aan gegeven. Dit voorbeeld is een vrij letterlijk gecodeerd stuk tekst. Een ander voorbeeld, van een iets minder letterlijk gecodeerd stuk tekst wordt hieronder laten zien.

R: Er zijn dingen die je niet kunt herstellen die kunnen gebeuren en dat wil je liever niet. Dus daar zou ik wel wat over willen weten, maar ja dan is het echt puur de bevalling wel voorlopig. → Behoeft info bevalling

Onder het kopje Transcripten hierover zijn nog meer voorbeelden te vinden van de manier waarop open gecodeerd is. Na het open coderen van alle transcripten is er een lijst samengesteld met alle genoemde codes. Hierna is het axiaal coderen begonnen door het opstellen van een taxonomie. In deze taxonomie zijn verschillende codes samengevoegd, die onder te brengen zijn onder een bepaald overlappend onderwerp, een deel van deze taxonomie is hieronder bijgevoegd. Daarna vond er een reductie van de codes plaats waarbij alle dubbele codes en codes die hetzelfde betekenen zijn verwijderd en er een overzichtelijkere lijst met codes ontstond, deze is ook voor een deel hieronder toegevoegd. Als laatste stap is er selectief gecodeerd. In deze stap is er zowel een codeboom ontworpen waar alle overlappende onderwerpen schematisch zijn weergegeven als een mindmap waarin de verbanden tussen al deze onderwerpen gelegd worden. De codeboom en de mindmap zijn hieronder weergegeven.

Transcripten

spreek.

Praten over

I: Ja want je zei ent ook al ik vind het fijn dat die vrouwen van de yoga dat die in hetzelfde ding zitten. Zijn dat dan ook mensen waar je het fijn vindt om over te praten?

R: Ja, ja het is heel fijn ook als mensen gewoon toegeven van ow ik heb geen idee wat ik doe. Of mensen die toegeven van nou ik vind het eigenlijk helemaal niet leuk vandaag. En dan voel je je wel wat meer van ow nou we zijn gewoon allemaal normaal en soms weten we het even niet. Dus dat voelt wel fijn dat je daar niet alleen in staat zeg maar.

I: Ja kan ik me voorstellen. Oké, en nu dus je zegt ik volg die zwangerschapsyoga is dat iets waar je bewust voor hebt gekozen om dat te doen?

R: Ja het heeft wel even geduurd want ik had wel even energie nodig om dat je kunnen doen maar het is heel fijn om weer gewoon in contact te staan met je lichaam en rust te nemen en ook een soort van vertrouwen en spanning ook en zo omdat dat ook heel heftig kan zijn. Dus het geeft wel gewoon rust en het is ook gewoon heel goed voor je bekken en zo. Dus ja ik vind het wel heel fijn dat ik dat nu aan het doen ben.

I: Ja dus zowel lichamelijk als dat je weer even in contact komt met je lichaam.

R: Ja ja precies dat is wel belangrijk. Ik weet niet of dat echt voor de toekomst iets uit maakt maar het is sowieso wel fijn om af en toe rust momenten te hebben en momenten voor je zelf ook denk ik.

I: Ja, ja oké. En dan aan jou de vraag, waar denk jij aan als we het hebben over ouderschapsprogramma's?

R: Ja ik vind het een beetje schools klinken ofzo. Een programma sowieso digitaal spreekt me niet zo heel erg aan. Heb ik ook wel een beetje wat zei van dat er iemand zou zijn die vertelt wat er goed of fout zou zijn, dat zou ik ook niet fijn vinden. Maar ik kan me wel voorstellen dat het voor sommige mensen hele erg fijn kan zijn. Dus dat dat juist wel een tool is van hoe pak ik dingen aan en door er wat bewuster naar te gaan kijken is misschien ook wel fijn. Maar voor mij is het niet, niet per se een oplossing.

Schools
gevoeltes
ouders-
programma algemeen
- geen oplossing
- rustig maar niet
beloofd
- futen liegen

I: Nee want als ik jou dan zou vragen van wat vind je van ouderschaps cursussen in het algemeen?

R: Ja ik, ik denk dat het fijn is om over na te denken ne ver te praten, maar in de praktijk denk ik dat het heel anders loopt. Omdat er in de praktijk zoveel dingen zijn die meespelen en je zit in een routine en er komen zoveel andere dingen bij kijken. Ook het kind inderdaad hoe die daar mee om gaat. Dat ik niet geloof dat dat heel veel invloed heeft op de manier van opvoeden, uiteindelijk. Dat denk ik wel, dat is mooi maar ik denk niet dat dat je opvoedingsstijl kan veranderen of verbeteren.

naar menen
mening cursus
algemeen

I: Ja dus je zegt er zijn wel dingen te leren maar of dat echt in de praktijk straks ook echt zo is.

R: Ja ik denk dat het gewoon gaat lopen zoals het gaat lopen en dat is juist het leuke er ook eigenlijk aan. Dat je daar juist door verast wordt en niet alles via een programma zou kunnen uitwerken. Het werkt misschien voor andere mensen, maar voor mij niet.

gedachtes ouderschap

zelf uitreken
leuker

I: Nee want wat is dan meer jou behoefte, zou je daar iets over kunnen zeggen?

R: Uhm ik denk dat voor ons het belangrijk zou zijn om af en toe, want ik geloof wel heel erg dat als wij een goede relatie hebt dat dat dan ook echt invloed heeft. Dat wij ook gewoon nog aan elkaar blijven denken, dus dat wij gewoon nog af en toe met z'n tweeën een weekendje weg kunnen of iets leuks kunnen doen. En het is niet alleen maar van we zijn in dienst van ons kind, maar we hebben ook gewoon een relatie samen en ik denk dat dat het belangrijkste is voor een goede basis. En dat we elkaar ook kunnen versterken. We hoeven het niet altijd eens te zijn maar wel dat we geloven dat we beide het beste willen voor ons kind. Ja ik denk dat dat het belangrijkste is.

behoefte om elkaar
nadenken
behoefte elkaar
verstevigen

I: Dus ook om die relatie goed te houden zeg je we moeten zorgen dat we ook nog met z'n tweeën zijn en niet

...emaal wel echt heel anders. Het was vorig jaar paste ik dat allemaal nog en nou ja het is er
... maar nog net tussen in, je ziet nog niet echt, ik heb dan geluk dat ik een beetje een
... moeder heb die langgerekt is, waardoor het vanaf mijn borstbeen al ene beetje begint te
... zwellen, dus dan is het zeg maar niet van ow vetkwabje. Van ow die is een beetje aangekomen.
Nee het is wel duidelijk dat er wat meer aan de hand is, dus daar ben ik heel blij mee, want daar
ben je toch wel een beetje onzeker over als vrouw in het begin. Maar nee alles begint gewoon
gek te groeien dus dat vind ik dan wel bijzonder. En nu begin ik het ook een beetje te voelen
dus je kan gewoon de baarmoeder wat meer voelen. Nou en dat vind ik dan ook wel heel gek
zeeg maar. Maar dat is dan echt wel van de laatste twee weken ongeveer. En nu is het ook wel
echt tijd om zwangerschapsjurkjes en zo aan te pakken en andere kleren te gaan aandoen.

I: Ja dus eigenlijk veel veranderingen vinden wel plaats.

R: Ja maar heel veel was ook al in het begin gelijk dus dat was eigenlijk al voordat we zeker
wisten dat ik, nou ~~...~~ wist het gelijk al maar ik dacht van nee dat komt omdat ik gestopt ben
met de pil. Maar het begon al gelijk allemaal dingen te groeien, dat je dacht van sorry maar dit
is niet normaal. Ik weet niet waar dat door komt, maar ik ben er nu al wel weer aan gewend en
ze zijn ook al weer gestopt met groeien dus. En dan gaat de buik in een keer en dat gebeurt nu,
dus dan begint het grote onbekende. Hoe dat allemaal gaat straks.

I: Oké nou spannend.

R: Ja dat vind ik wel echt spannend hoor dat allemaal echt begint en dat je het straks echt kan
voelen dat vind ik ook heel spannend. En ik heb het wel van heel dichtbij gezien, bij mijn zusje
en beste vriendinnetje heeft drie kinderen. En die heb ik van dichtbij heb ik dat allemaal
meegekregen maar als het jezelf overkomt is het heel anders. Toch is dat dan allemaal wel gek
ofzo. Om je eigen lichaam zo te zien groeien, dan denk je toch jeetje.

I: Oké en ben je op een een of nadere manier al bezig met het opvoeden van het kind?

R: Ja, maar niet heel concreet. We hebben het ervan tevoren wel heel veel over gehad. Ja het
was eigenlijk vrij wel in het begin van onze relatie duidelijk dat wij kindjes wilden allebei. En
voordat we überhaupt de beslissing hebben genomen om te stoppen met de pil hebben we het
al wel gehad over hoe denk je over school weet je want er zijn natuurlijk hele verschillende
scholen. Nou ik heb een didactische opleiding gehad dus ik vind dan bepaalde scholen niet zo
heel erg. Ja dat ligt er dan ook weer aan wat voor kind je krijgt want sommige kinderen floreren
dan weer veel beter op een Montessori dan op een gewone school. Dus ja maar daar hebben
we het wel over gehad en ook over nou bijvoorbeeld religie en dat soort dingen want dat speelt
bij mij, ik heb een katholieke achtergrond maar ik ben zelf niet praktiserend heel religieus ofzo
en ~~...~~ ook niet, maar ja dat is wel iets waar je het even over moet hebben omdat mijn familie
dat is. En nou daar word ik wel af en toe mee geconfronteerd dus dat is dan wel belangrijk dat
je daar, nou ja dat je daar niet sikkeneurig tegenover gaat staan ofzo. Dat je niet met elkaar in
een impasse terecht komt van wat mag wel en wat mag niet. Dus over dat soort dingen,
algemene dingen hebben we het allemaal wel gehad. Ja voor de rest dat voel je ook wel ene
beetje bij elkaar aan toch? Hoe iemand is zelf, hoe iemand is opgegroeid zelf, hoe zijn ouders
zijn met hem en hoe mijn ouders zijn. Ja dat komt allemaal wel heel erg met elkaar overeen. En
hoe we zijn met elkaar en hoe hij is met andere kinderen. Met mijn neefjes bijvoorbeeld, nou
daar kunnen we het wel een beetje van afleiden. Dat zit wel goed.

I: Ja maar je zegt eigenlijk die gesprekken hebben we eigenlijk al gehad voor überhaupt dat we
zwanger waren?

R: Ja want ~~...~~ had ook al de namen klaar en alles dus dat was allemaal in kunnen en kruiken.
Dus maar nee die had al helemaal een beeld en soms heb je dat. Maar het is altijd anders in de
praktijk zeg ik ook tegen hem. Dus we zullen zien, ik zou ook niet zo goed weten wat voor

Verloop fysiek
Borstomvang groeien

grijs
wiskun

Spannend
zwangerschap

Voedingsplan

opvoeden kind
groelochters

School

algemene dingen
religieus

andere
in praktijk

I: Ja dus je opent je blikken weer wat meer naar de buitenwereld, maar lichamelijk daar zeg je daar merk ik wel veel verschil.

R: Ja, ja het doet echt heel veel met je, met jezelf ook ook met je emotie eigenlijk wel. Dus ja je gaat steeds meer accepteren dat je geen controle hebt, dus dat het allemaal maar gebeurd en.

I: ja want heb je daar veel last van gehad?

R: Ja wel dat ik echt veel sneller moet huilen en soms moet ik huilen en denk ik waarom eigenlijk, dus dat is wel, ja je hebt gewoon minder een afscherming ofzo. Het gaat gewoon allemaal wat anders dan, dus dat, dat heeft het wel met mij gedaan. En wij hebben in onze relatie gelukkig ook eindelijk weer wat meer rust. Dat het een beetje meer reëel is geworden.

I: Want wat bedoel je dan met een beetje meer rust?

R: Ik vind het sowieso heel erg helpen als je ziet dat echo's allemaal heel erg goed zijn en dat je het echt ziet. En nu ik wat dikker aan het worden ben zie je ook gewoon dat het effect heeft en dat het goed gaat. En dan komt er ook wat meer vertrouwen in, dat het vanzelf wel zijn plekje vind zeg maar. En ook qua werk ben ik nu weer wat stabiel en meer rust in huis. Ja, en ziek zijn is natuurlijk ook pittig, we hebben elkaar wel gelijk echt leren kennen. Maar het is ook gewoon fijn om af en toe iets leuks met z'n tweeën te kunnen doen, dat helpt ook.

I: Oké en kun je iets zeggen over in hoeverre je al nadenkt over het opvoeden van het kind?

R: Ja ik ben daar nu juist, in deze periode iets meer mee bezig. Want in het begin het ik wel zo iets van ow we zijn er wel heel erg verschillend in, jij en ik. Maar ik ben nu juist heel erg bezig van, hoe kunnen we daar een weg in vinden en hoe gaat dat ontstaan. En ik ben nu ook steeds meer om me heen aan het kijken hoe andere mensen het doen. Dus en soms ook wel echt op YouTube ofzo, dat ik dingetjes bekijk van andere mensen die daar iets over hebben ofzo. Dus ik vind het ook heel fijn, ook met yoga om steeds meer zwangere vrouwen te spreken die daar ook nog helemaal nieuw in zijn. Dus ja dat is wel fijn.

I: Ja dus je zegt dat is wel vooral nu dat ik daar wat meer mee bezig ben, ook naar samen kijken, want was dat eerst dan anders, dat je zei van ow we zijn daar best verschillend daar in?

R: Ja ik dacht eerst ook wel echt in een praktische manier van wat hebben we allemaal nodig om het perfect te krijgen. En nu denk ik ook steeds meer van nou dat kan gewoon niet, dat perfecte en ik beseft me ook steeds meer dat onze verschillen die wij hebben en we zijn in sommige dingen ook wel hetzelfde, maar dat het elkaar ook kan versterken dus dat kan juist een goede balans zijn. Dus ik denk dat juist als we daar een goede middenweg in vinden dat dat juist heel goed is. Daarom is het denk ik ook wel eens goed om een ruzie te hebben ofzo, dat je dan gewoon leert van oer gaan we dat oplossen. Dus dat heb ik wel goed geleerd doordat, omdat je elkaar goed leert kennen. En dat heeft ook wel te maken met, je achtergrond speelt denk ik ook een hele grote rol en we willen het inderdaad allebei beter doen, maar je het toch ook beide wat van je ouders meegekregen waardoor je dat beide toch ook wel heel sterk meeneemt. Dus ja dat zit gewoon in je.

I: Ja want ik hoorde je dus zeggen van ik praat er wel eens over, maar ik kijk ook wel eens filmpjes op YouTube ofzo. Zijn er meer bronnen waar je informatie hierover?

R: Ja ik kijk bij jou familie vooral veel af, want bij mijn familie is niemand echt zwanger of met kinderen bezig. Dus ik merk wel dat ik bij jou heel erg afkijk naar hoe jou familieleden he allemaal doen. En zij hebben wel heel veel voor onderzoek gedaan en hebben het naar mijn idee best wel goed gepland. En ik haal daar gewoon dingen uit die ik wel interessant vind en niet, ik weet nog niet of ik dat ga gebruiken maar ik vind het wel interessant om te horen. Dus dat doet me wel goed op zich.

I: Ja dus vooral ook kijken naar anderen van hoe doen jullie dit.

R: Ja, ja precies en hoe zie ik dat dan zelf voor me. Dus dat helpt wel als ik veel verschillende mensen er over

I: Ja oké en in hoeverre zou voor jou, je zei het net al een beetje, maar de mening van jou partner een rol spelen in jouw motivatie om wel of niet deel te nemen?

R: Ja dat speelt wel, in deze heel erg een rol omdat je het echt samen doet, de opvoeding. Dus ik geloof niet dat als ik ~~zou dwingen~~ naar een cursus dat het dan zou werken. Dat moeten we echt allebei willen want dan als we het allebei willen dan staan we er ook in praktijk zo in. En anders sleur ik hem gewoon mee in iets als ik het echt graag zou willen, naar iets wat hij gewoon niet gelooft. Ja nee zijn mening is wel heel belangrijk, als hij het niet ziet zitten dan gaat het niet door.

I: En voor jou hetzelfde, als het andersom zou zijn, zou dat dan invloed op jou hebben? Als hij er heel enthousiast over zou zijn?

R: Ja ik ben wel veel flexibeler daarin dat ik dan gewoon wel mee ga. Lig er wel een beetje aan als ik het echt helemaal niet leuk vind. Ik zou het wel proberen, ik zou het wel doen. Maar ik blijf dan misschien wel een beetje bij mijn standpunt, maar ik zou wel mee gaan.

I: Ja, ja oké en als we dat dan eens vergelijken met de mening van anderen om je heen, familie, vrienden, kennissen, hoe die er over denken?

R: Ja dat ik neem dat wel mee als tip, maar ik denk niet dat ik dat als leidraad zou doen. Er zijn echt zoveel verschillende meningen, in onze omgeving alleen al. Als ik dat, dat moet wel goed voelen voor mezelf en als ik zie dat het in praktijk heel goed werkt bij hun en wij hebben dezelfde situatie dan zou ik misschien wel wat sneller ja. Maar ik denk niet dat het heel veel uitmaakt.

I: Dus het zou wel een beetje van wat zij zouden zeggen, maar het zou niet doorslaggevend zijn?

R: Nee ik zou er eerder op komen, op het idee komen maar niet dat het heel veel uit zou maken nee.

I: En zou daar nog verschil in zitten in bijvoorbeeld wat je vrienden zeggen of je ouders of andere familieleden?

R: wel, we hebben vrienden die echt heel dichtbij me staan en daar zou ik wel iets eerder wat van aannemen. En we hebben vrienden die echt een beetje een mentorrol kunnen hebben en daar zou ik meer van aannemen dan van verre vrienden die het op hun manier doen. Ja dus dat advies zou ik wel iets meer aannemen. Daar doe je wel iets meer mee.

I: Ja oké en in hoeverre speelt het feit dat dit ouderschapsprogramma zich richt op het versterken van de partnerrelatie een rol bij jouw motivatie om wel of niet deel te nemen?

R: Ja ik vind onze relatie, ja ik denk niet dat een programma onze relatie kan beïnvloeden. Ik denk dat we daar allebei veel te koppig voor zijn om dat überhaupt toe te laten, dus nee ik geloof niet dat dat voor ons zou werken. Wij zijn daar gewoon heel eigenzinnig in dus. En we praten al wel genoeg en zoeken onze eigen manier al wel genoeg dat het programma daar den kink niet strek genoeg voor zou zijn om dat te veranderen.

I: Want hoe kijk jij daar tegenaan, over je relatie nu en hoe het de afgelopen tijd misschien al veranderd is en met de komst van zo'n kind?

R: ja hoe ik tegen onze relatie aan kijk. Ja het is veel meer op vertrouwen ja echt je moet elkaar echt volledig wel kunne vertrouwen met zo iets speciaals. En je moet elkaar ook weer veel meer leren te laten zijn. Dus dat heeft het wel heel goed veranderd, ik denk ook wel dat als je bijvoorbeeld ziek bent, dat kan je ook vele sterker maken. Want dan weet je wel dat je ook bij elkaar blijft in slechte tijden en dat geeft ook weer vertrouwen voor de toekomst. Dus ik geloof wel dat wij gaan botsen met elkaar maar dat we dat ook wel heel goed in balans kunnen gaan maken. We zijn in ieder geval niet ook een stel van schone schijn zeg maar en ik denk dat dat goed is, dat we niet doen alsof alles perfect gaat in ons gezinnetje, maar we zullen waarschijnlijk ene beetje chaotisch, chaotische formatie zijn. Dat denk ik eigenlijk al wel.

I: Ja want hoe kijk je daar tegen aan, in de zin van ja dat kindje komt en dat zal ook wel gaan veranderen

wel dat als je hieraan mee doet je ook allebei achter moet staan zeg maar.

mening partner

I: Oké dus je zegt mening van mij partner zou wel, als hij er positief tegenover in staat dan zou ik wel.

R: Dat zou me wel meer overhalen dan dat het in Amerika een succes was.

I: Ja oké, en in hoeverre zou de mening verder in je omgeving dus vrienden, familie en kennissen een rol spelen daarin?

R: Uhm, ja het kan wel een rol spelen als bijvoorbeeld mijn zusje of een vriendin zegt van joh dat heb ik gedaan, dat was een succes, dat raad ik je aan. Dan zou ik er wel over nadenken maar nu zo op het eerste denk ik eigenlijk niet, dat het me over zou halen. Uhm, maar dan zou ik misschien ook, dat ik daar dan wel verder op in ga van maar wat maakt het dan dat het positief is en wat haal je er dan uit en waarom zou je dat mij aanraden zeg maar. En dat dan mij moet overhalen als dat dan echt heel positief is.

mening anderen

allem

minder invloed

mening partner

belangrijker

I: En als je dat dan vergelijkt met wat je partner tegen je zou zeggen, is daar dan verschil in?

R: Uhm, ja dat is een goed vraag, uhm, Zoals ik nu mijn antwoorden geef wel he?

I: Ja.

R: Ja ik denk dat daar dan wel verschil in zit, dat ik meer van mijn partner aantrek zeg maar dan van familie of vrienden om mij heen. Uh, dat ik dan denk ook dat hun situatie ook gewoon anders kan zijn. Ik weet niet ik zie het wel gewoon echt zo van het opvoeden doen wij wel samen. Dus als hij er dan anders over denkt dan ik vind ik dat belangrijker dan dat mijn vriendin daar anders over denkt zeg maar. Ik denk dat het hem daar in zit. Ja dus dan zou ik het bij vrienden en familie wel minder hebben. Ja maar dat is dus dan ook puur omdat het gaat voer wat wij samen om die opvoeding zeg maar.

I: Ja oké duidelijk. Uhm, en in hoeverre speelt het feit dat het programma zich vooral richt op het versterken van de partnerrelatie een rol bij jou motivatie om wel of niet deel te nemen?

versterken relatie

R: Uh, ik denk dat wij dan beide zeggen, nou dat is niet nodig. Uhm, maar puur omdat het gewoon goed zit, het is niet dat wij problemen hebben of dat het heel erg, natuurlijk het veranderd wel als je een kind hebt, maar het is niet dat het in de weg zit, dat we niet weten hoe we daar mee om moeten gaan.

I: En is dat iets, als je daar nog aan terug kunt denken, mee bezig bent geweest toen je bijvoorbeeld je eerste kind kreeg of nu?

R: Nou dat wel, want als je natuurlijk nog geen kinderen hebt dan doe je gewoon heel veel samen. En nu, ik ga niet elk weekend oppas regelen omdat wij weg willen ofzo. Dus we wisselen dat gewoon af en ik probeer wel dat je een keer in de zoveel tijd samen wat doet. En daar staan we ook allebei wel hetzelfde in. Dan hoeft het niet meteen een heel weekend te zijn ofzo maar al ga je s avonds even samen uit eten. En het scheelt natuurlijk wel als je jonge kinderen hebt, die gaan vroeg op bed ne je hebt nog de hele avond zeg maar. Maar ik denk wel dat het belangrijk is dat je er ook zo in staat dat het niet alleen maar om je kind draait en ik ben wel van mening dat als je relatie goed is je opvoeding dan ook beter gaat.

verandering relatie

minder samen

I: Want is daar iets waar je zeg maar zorgen voer hebt gemaakt of was het meer dat je je daar gewon bewust van was?

R: Nee, ja gewoon bewust van zijn. En ik was gewoon heel benieuwd hoe dat dan zou gaan en

Voorbeeld taxonomie

Nadenken opvang	Voorbereiding ouderschap
Mee bezig	
Afkijken anderen	
YouTube filmpjes	
Praktisch	
Achtergrond speelt rol	
Gaat vanzelf	
Relatie belangrijk	
Niet bezig met kind	
Praktische zaken	
Dromen over baby	
Algemene zaken	
Op 1 lijn partner	
Afkijken	
Globaal plan	
Nog veel te leren	
Overnemen ouders	
Afkijken	
Neuzen dezelfde richting	
Komt vanzelf	
Zelf leren	
Op beloop laten	
Vergelijkbare opvoeding	
Voorstelling maken	
App baby	
Vertrouwen	
Fantastisch	
Geen pretpark	
Niet te beschrijven	
Op in stellen	
Leren door ervaring	
Gewoon doen	
Overall idee	
Kijken wat past	
Afkijken	
Wil ervaren	
Realiteit anders	
Praten met vriendinnen	Praten over
Communicatie partner belangrijk	
Met vrienden praten	
Veel raakvlakken vrienden	
Met familie	
Veel gesprekken	
Ervaringen uitwisselen	
Moment praten over	
Praten met vriendinnen	
Praten met professional	
Praten met psycholoog	
Praten met doula	
Praten met vriendinnen	
Praten met partner	
Praten met partner	
Praten met familie	
Met zwangere	
Gevoel niet alleen	

Voorbeeld gereduceerde taxonomie

Voorbereiding ouderschap

Voorbereiding 2^e kind

- 2e kind dezelfde manier
- Meer voorbereiding 1^e kind
- Niet over gehad 2^e kind

- Voorbereiden praktisch
- Babykamer
- Nadenken opvang
- Nodigheden kind

- Moment bezig zijn met

Opvatting voorbereiding

- Niet bezig opvoeden
- Wel bezig opvoeden
- Voorbereiding hoeft niet
- Voorbereiding niet belangrijk
- Voorbereiding wel belangrijk
- Andere stellen voorbereiding wel belangrijk
- Niet bewust mee bezig
- Loslaten
- Voorbereiding kan niet
- Dubbelheid voorbereiden
- Iedereen kan het
- Op me af laten komen
- Past niet bij mij
- Ervaren na geboorte
- Op gevoel af
- Wil niks verkeerd doen
- Voorbereid willen zijn
- Gaat vanzelf
- Dromen over baby
- Globaal plan
- Nog veel te leren
- Zelf leren
- Op beloop laten
- Voorstelling maken
- Op in stellen
- Leren door ervaring
- Gewoon doen
- Kijken wat past

Hoe voorbereiden

- Omgeving als referentiekader
- Werkzaam met doula
- Elkaar helpen
- Informatie verschaffen
- Zelf onderzoeken
- Informatie internet
- Afkijken anderen
- Adviezen aannemen
- YouTube filmpjes

- Voelen
- Gevoelens ervaren
- Weet wat te verwachten
- Op 1 lijn met man
- Achtergrond speelt rol
- Vertrouwen
- Fantastisch
- Geen pretpark
- Niet te beschrijven

Praten over

- Praten met vriendinnen
- Praten met vrienden
- Praten met familie
- Praten met professional
- Communicatie partner
- Veel raakvlakken vrienden
- Ervaringen uitwisselen
- Moment praten over
- Praten met partner
- Gevoel niet alleen
- Praten met zwangere
- Niet praten over

Lezen over

- Niet graag inlezen
- Lezen baby
- Lezen zwangerschap
- App baby

Cursus volgen

- Cursussen 1^e kind
- Zwangerschapsyoga
- Geen cursus 2^e kind
- Geen meerwaarde
- Informatie fijn
- Samen sparren
- Avond borstvoeding
- Niks over ouderschap
- Cursus teveel regulier
- Geen cursus
- Geen behoefte
- Niet in verdiept
- Past niet bij mij
- Kennis uit netwerk
- Haar ding
- Geen anderen nodig

Verandering relatie

- Naar elkaar toegegroeid
- Meer op vertrouwen
- Spanning na geboorte
- Conflict taakverdeling
- Relatie op de proef gesteld
- Minder samen
- Irritaties
- Altijd praten over kind

- Andere dynamiek
- Impact relatie
- Over nagedacht
- Situatie willen behouden
- Team worden

Verloop zwangerschap

- Misselijk
- Vermoeid
- Geen roze wolk
- Emotioneel voelen

Periode nu

- Betere periode
- Lichamelijk wennen

Verloop zwangerschap man

- Man erbuiten
- Vrouw ziek zwaar
- Afstand zwangerschap
- Man moet stoer zijn
- Kost veel energie
- Geen oog voor man

Opvattingen cursus algemeen

- Voor anderen goed
- Zweverig
- Zelf uitzoeken leuker
- Informatie voorziening
- Deelname verstandig
- Belerend
- Geen verplichting
- Zelf niet deelnemen

Behoeftes

Zwangerschap

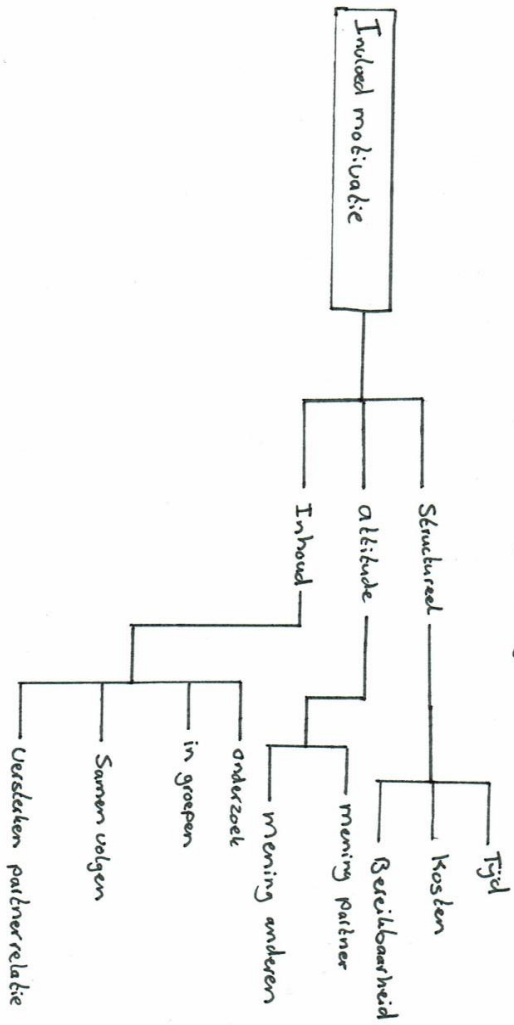
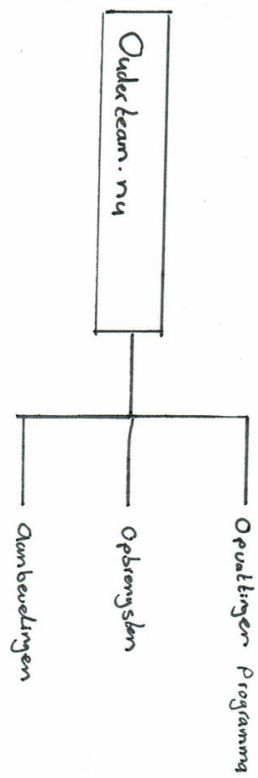
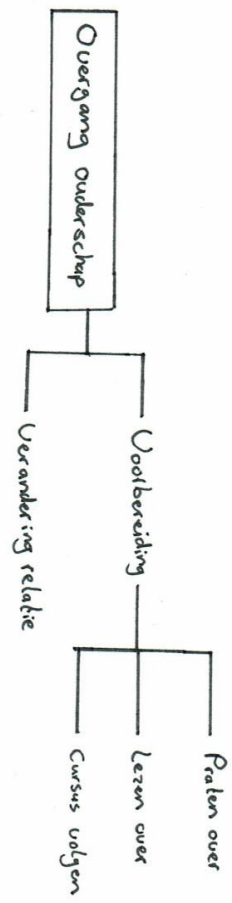
- Behoeftes aan info over bevalling
- Behoeftes praktische informatie

- Behoeftes moment samen
- Behoeftes aan elkaar denken

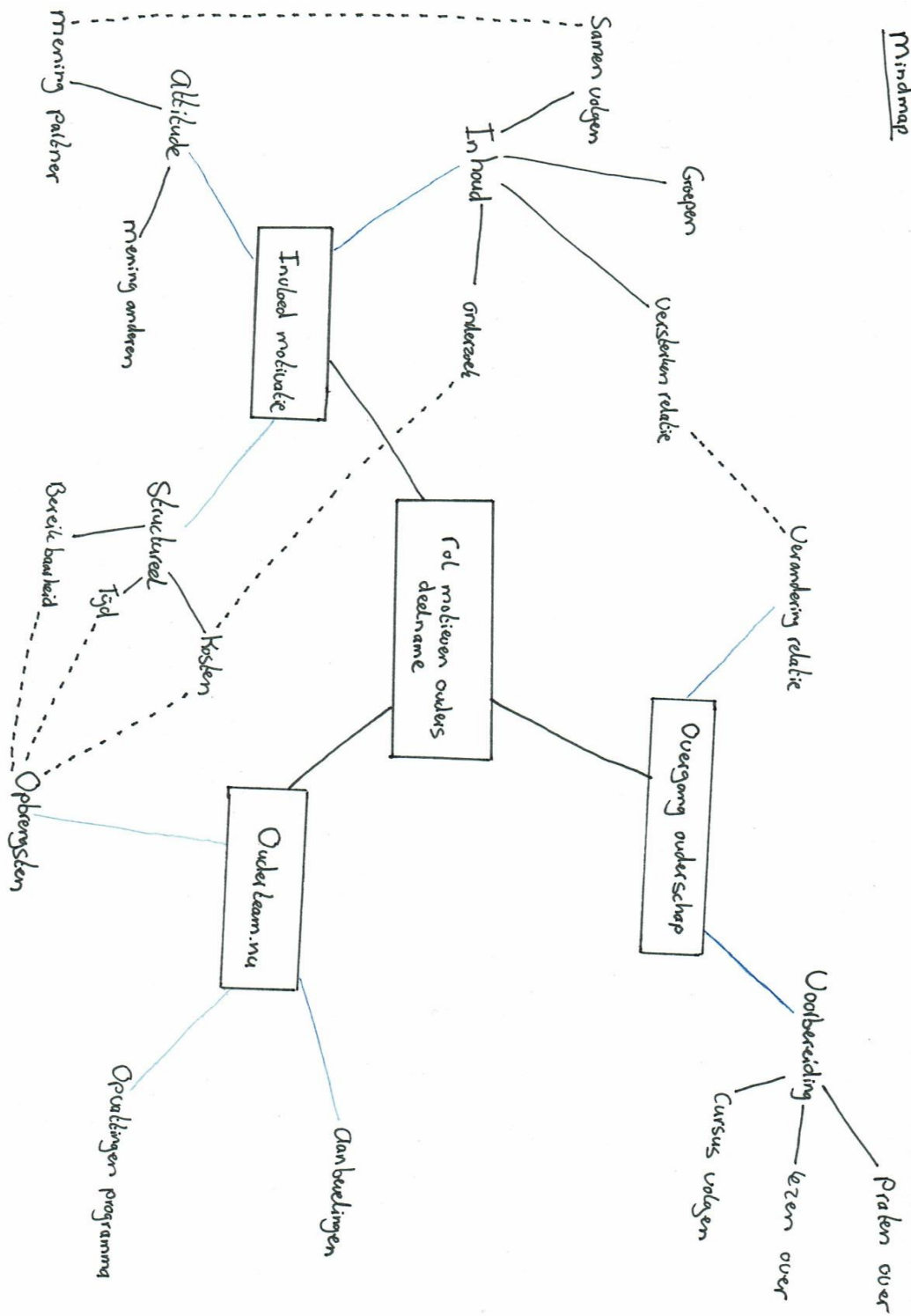
Cursus

- Behoeftes zelf bepalen

Codeboom

Mindmap

Bijlage V - Ethische verantwoording

Tijdens het ontwerpen, schrijven en uitvoeren van dit onderzoek is rekening gehouden met verschillende ethische aspecten. Hieronder is aan de hand van de Gedragscode van de HBO-raad (Andriessen et al., 2010) uitgewerkt hoe er rekening is gehouden met deze aspecten.

Bij de opzet van dit interview is zoveel mogelijk rekening gehouden met de verschillende belangen van de opdrachtgever, de Fontys Hogeschool en de eigen belangen van de onderzoeker. Dit is gedaan door bewust te zijn van alle verschillende belangen en hierover in gesprek te gaan met de opdrachtgever. Voor de opzet van dit onderzoek heeft de onderzoeker aandacht besteed aan een stuk verdieping in de organisatie van de opdrachtgever om zo respectvol te kunnen handelen. Door middel van deze achtergrondinformatie kon er vervolgens een kritische kijk ontwikkeld worden, zonder vooroordelen te ontwikkelen die niet gebaseerd waren op kennis over de organisatie en het project Ouderteam.nu. Alle keuzes omtrent het ontwerp van het onderzoek zijn verantwoord door relevante literatuur over onderzoek doen te lezen en te gebruiken in de geschreven teksten.

Het gebruiken van relevante literatuur heeft ook plaats gevonden bij het schrijven van het theoretisch kader van dit onderzoek. Er is gebruik gemaakt van betrouwbare zoekbanken via het internet en alleen bruikbare boeken zijn als bron gebruikt. Er is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van wetenschappelijke literatuur en deze zijn allemaal op een betrouwbare en eerlijke manier gebruikt en vermeld in de geschreven tekst. Alle gebruikte bronnen zijn gedocumenteerd in de bronnenlijst bijgevoegd aan dit onderzoek. Tijdens het proces van het zoeken naar literatuur is per bron beoordeeld of de bron betrouwbaar is en aansluit bij het onderwerp van het onderzoek. Hierbij is ook steeds de afweging gemaakt of de inhoud van de bron nog actueel is en passend in deze tijd.

De stappen die zijn gezet tijdens de uitvoering van het onderzoek zijn allemaal verantwoord in de methode paragraaf van dit onderzoek (zie hoofdstuk 3.0). Deze stappen van de uitvoering van het onderzoek zijn telkens opnieuw besproken met de opdrachtgever om zo aan de hand van haar belangen eventuele aanpassingen te doen. Daarbij zijn wel telkens de eigen belangen van de onderzoeker en de belangen vanuit de Hogeschool Fontys in overweging genomen. Daarnaast is tijdens het verzamelen van de data van dit onderzoek vooral rekening gehouden met de belangen van de deelnemende respondenten. Dit is gedaan door rekening te houden met hun privacy en hun vrijwillige deelname. Hiervoor zijn voorafgaand aan het interview, tijdens de introductie een aantal aspecten besproken met de deelnemende respondenten. De besproken onderwerpen zijn terug te lezen in de vragenlijst van het interview (Zie bijlage II). De anonimiteit van de respondenten wordt gewaarborgd door nergens namen van de respondenten te noemen. Eventuele genoemde namen in het interview zijn geanonimiseerd door de namen onherkenbaar te maken en te verwijderen in de bestanden van de onderzoeker. Daarnaast worden de uitgetypte transcripten en de daarbij verzamelende data nergens anders voor gebruikt dan dit onderzoek en wordt deze informatie ook enkel en alleen gedeeld met de onderzoekers van Ouderteam.nu en eventueel de assessoren van de Fontys Hogeschool.

De wijze waarop de data is geanalyseerd is gerapporteerd is de methode paragraaf van dit hoofdstuk en is verder toegelicht in het analyseplan (Zie bijlage III). Tijdens het analyseren van de verkregen data is ook strikt vastgehouden aan deze beschreven methode om zo zorgvuldig te analyseren. Hierbij is zo integer mogelijk gehandeld doordat de onderzoeker autonoom is gebleven en zich niet heeft laten leiden door eventuele belangen van betrokken groepen.

Tijdens het beschrijven en rapporteren van de resultaten is rekening gehouden met bruikbaarheid en leesbaarheid van de resultaten en is rekening gehouden met de kennis van de verschillende belangengroepen. Daarnaast is er zorgvuldig en integer gehandeld door de resultaten zo nauwkeurig en eerlijk mogelijk te beschrijven. Daarbij is de onderzoeker onpartijdig door niet bewust resultaten weg te laten, enkel en alleen als deze niet van belang zijn voor het onderzoek.

Bij al deze stappen in het onderzoek zijn ook de vier basisprincipes van de NIP-code (NIP, 2007) in acht gehouden. Er is hierdoor verantwoordelijk gehandeld door zorg te dragen aan de verzamelde data en de resultaten van het onderzoek. Dit is gedaan door de anonimiteit te waarborgen en de data van het onderzoek niet te delen met buitenstaanders, zodat deze gegevens niet kunnen worden misbruikt. De integriteit is gewaarborgd door eerlijk te handelen en open te zijn naar de deelnemers over hun rol en de rol van de onderzoeker tijdens het interview. Daarnaast is er met respect gehandeld door rekening te houden met de privacy van de respondenten en is er deskundig gehandeld tijdens de opzet, uitvoering en rapportage van het onderzoek.